БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 110 (10171) | 1963 оной майн 11, суббото | Сэн 2 мүнгэн

…ИНУУДЫЕ БАРИЛГА— …ОНИИТЫН ХЭРЭГ

…й эсэс дүтэл- …лнуудай хү- …н табиха ту- …н сагһаа хой- …лмэридэ эли- …гдаһан, шэнэ …олоор баригда-

…эдүүд, совет … хүтэлбэрилэг- …дай жалнүүдтэ …гшанарай хү- …а хододоо та- …тэ хэрэглэм- … лэ ээлжээн- …ролдоно. һур- …өөрөө партий- …оор ойлгоһон …тэлбэрилэгшэд …байшангуудые, …ые шэнээр ба- …аха хүдэлмэ- … анхаран шал- …тань али бүхы …айдаг, тиихэдээ …эй мүнгэ зөөри- …удай болон оло- …үүлхэ, үүсхэл- … үргэдхэхын … аргаар орол-

… хуулиин га- …эй үе хугасаа … гэр, хамтын …, һуралсалай …арай байрын …эй зүгһөөшье, … болон олонии- … барюулха та- …торнай яһала … ябуулагдаһан … һургуулиин …итай 93 һай- …00 үхибүүдэй …нууд, һуралса- …нууд, спортын …ээр баригдаа. …га эрхилхэ та- … олохон колхо- …удай ехэ үүс- …һаниинь тон … Мухар-Шэбэ- … партком болон … гүйсэдхэхэ ко- …н совхозуудай … һургуулинуудай … хэрэглэмжэдэ …гаар хандадаг. …хозуудай болон …ээр, тэдэнэй …лэй 3 жэлэй … найман ба 11 … һургуулиин …баригдажа, үхи- … байна. Тии- …шад хоёр ха- …лёо. Жэшээнь, … «Знамя Ле- …үүлэгшэнь нү- …комойнь секре- … үнгэрһэн гур- … гаран хүнэй …эрнүүдые бод- … аймагай «Но- …үүлэгшэнь … парткомойнь …зарон) гэшүү- …хэлые мүн лэ …р. Эдэнэр 320 … һургуулиин …гшанарай хо- …эр Эгэтын ада- …улида барижа …аа туһаар тус …дэ сүм дээ- …руулжа шада- …ашье ажаһуу- … эрхэ байдал …а гадна, хэ- … һурагшадай …ын хүдэлмэри

ябуулхада таарамжатай һайн боложо үгэһэн.

Гэбэшье бүхы республика доторнай һургуулиин гэр байшангуудые, хамтын байра, спортын зал, мастерской гэхэ мэтые бариха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тус хүдэлмэри иланхаяа Улаан-Үдын хүдөөгэй, Зэдын, Кабанскын, Хяагтын болон Түнхэнэй районуудта ехээр унжагайранхай. Энээн дээрэһээ шалтагаалжа, республика дотор бүхы һурагшадай 36 процентнь хоёр халаанда һуража гараба. Тэрэшэлэн хүдөөгэй дунда болон найман жэлэй олохон һургуулинуудай һуралсалай-материальна түшэг тулгууринь мүнөөнэй эрилтэдэ харюусажа шаданагүй. Гэр байрын муу дээрэһээ багшанарай нэгэ газартаа удаан тогтожо хүдэлхэшьегүй баримтанууд үзэгдэнэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, дээрэ дурсагдаһан аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд болон үйлэдбэриин управлениин парткомууд һургуулинуудай барилга эрхилхэ тушаа баталан абаһан түсэб шиидхэбэринүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо саг үргэлжэ, даамай зоримгойгоор оролдоногүй, барилгын ябасые, тэрэнэй шанарые, хэгдэхэ хүдэлмэриин болзорые һулаар шалгана, барилга хэдэг предприятинуудай, мүн арадай гэгээрэлэй органуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ багаар табина, энэ хэрэгтэ олониитые үргэнөөр хабаадуулхын хойноһоо оролдоногүй.

һургуулинуудта үүсхэлтэ ёһоной барилгын ямараар эрхилэгдэжэ байһан тухай асуудал партиин областной комитет болон Министрнүүдэй Совет һаяхан хаража үзөө. Республикын Гэгээрэлэй министерство, үйлэдбэриин управлениин, промышленно-үйлэдбэриин зоныи партийна зарим комитедүүд болон районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд барилгые хангалтагүйгөөр эрхилнэ гэжэ тэмдэглээд, түсэбэй ёһоор энэ жэлдэ баригдаха шэнэ һургуулинуудые хараалагдаһан болзор соонь барижа дүүргэхэ, энэ хэрэгтэ олониитые үргэнөөр элсүүлхэ талаар шангa эрилтэ табиһан байна. Республикын Министрнүүдэй тогтоолой ёһоор 1965 он болотор бүхы аймагуудта һургуулиин 37 гэр байшангууд, хамтын 21 байра, һуралсалай 6 мастерской, спортын 12 зал, багшанарай байрын зуу гаран гэрнүүд баригдаха байна. Энээниие дүүргэхын тула колхоз, совхозой болон ниитын хүсэнүүдые үргэнөөр элсүүлжэ, һургуули барилгада зорюулагдаһан мүнгэ зөөриие бүхы дээрэнь хамталан ашаглаха шухала. Тиихэдэ һургуули барилгада хайша хэрэгээр хандаха ябадал эрид буруушаагдаха ёһотой.

һургуули барилгын хэрэг бүхы арадай хэрэг мүн. Тиимэ тула партийна комитедүүд, аймагай гүйсэдкомууд энэ хэрэгые ажахын-политическэ удхатай ехэ ехэ хэрэгүүдтэй адли табиха ёһотой, һайнаар эрхилхэ уялгатай. Энэ хадаа һургуули барилгын асуудал партиин комитедүүдэй, гүйсэдкомуудай болон эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ хододоо хэлсэгдэжэ, үдэр бүриинь анхарал доро байха ёһотой гэһэн удхатай.

…өө нютагта худалдаа …маа улам үргэдхэхэ

… (ТАСС). Цент- …лаанда ерэһэн … хүдөө ажахын …лэгшэд хүдөө … наймаа улам …ной байра бай- …сэдөөр ханга- … продуктнуудые …үдые зүбшэн

…лдаа наймаа …р хараалһан … совет баталан

абаа. Жэшээнь, ажалшадай дуратай эд бараагаа өөһэдөө шэлэн абаха, мүн тусхай эд бараа наймаалдаг 16 мянган магазиниие хүдөө нютагуудта нээхээр хараалагданхай. Кооперативна оптово худалдаа наймаа үндэһөөрнь хубилгаха хүдэлмэри дүүргэхэ, номой наймаае үргэдхэхэ, городууд болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудта хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйл худалдаха магазинуудые олошоруулхаар хараалагдаба.

…Гарст …ерэбэ

… (ТАСС). Айова …эн Росуэлл … ерэбэ. 1959 … байхадаа, …эдэ ерэһэн

…хүнүүдтэ хани халуун …аясхалан хүргэбэ

… президент …дри Родри- … телеграмма … гэжэ Чилиин … врачнууд бо- …дтэнь баяс- …дэ. «Бату- …й моряк Ва- …гшэ хүндөөр …үндэ опера-

ци хэжэ, ехэ анхаралтайгаар хараһан, оролдоһон байна.

«Батуми» танкерай хүдэлмэрилэгшэдтэ Чилиин зүгһөө үзүүлһэн хани ёһоной оролдолгые совет хүнүүд манай арадта хани халуун мэдэрэлтэй байгаа гэжэ ойлгоно, энээндэнь нимээр лэ харюусанабди гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ.

Тарилгын агрегадуудые минуташье һаатуулхагүй

★ ★

Управлени соогоо түрүүлэн дүүргэбэ

МУХАР-ШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Үйлэдбэриингөө управлениин ажахынууд соо эгээн түрүүлэн Логовскиин нэрэмжэтэ колхозойхид эртын орооһото тарилгые сүм дүүргэбэ.

Майн 10-най мэдээгээр артелиин бүхы бригадануудта хамта 2000 шахуу гектарта шэниисэ, хара таряан һайн шанартайгаар таригдаба.

— Эртынгээ бүхы тарилгые 12—13 үдэрэй туршада таринжа дүүргэбэбди. Агрегат бүхэниие хоёр халаанда үдэр һүнигүй хүдэлгэһэнэй ашаар үдэр бүри 120—130 гектарта ороoһото ургамалнууд таригдаа,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Филатьев хэлэнэ.

Түбхын түрүүн механизаторнууд болон таряалан дээрэ хүдэлжэ байһан бусад зоной байрлаха полевой станиие һайнаар түхеэржэ, тэндэнь хамтын халуун эдеэн эмхидхэгдээд, амарха таһалганууд бии болгогдоһон байна. Үдэрынь агрегадуудта эдеэ хоол, машинын тоһо, түлишэ нэгэшье таһалдуугүй хээрэ абаашажа үгэнэ.

Механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ, тэрэнэйнь дүн үдэр бүри, табан хоног бүхэндэ гаргагдана, түрүүшүүл һайнаар урмашуулагдана.

Тарижа эхилһэн түрүүшын үдэрһөө ажалша бэрхэ механизатор Илья Захаровай хүтэлбэрилдэг агрегадайхид мүрысөөндэ ходо түрүүлэн, колхозой правлени, парторганизациин дамжуулгын Улаан тугхан бүхөөр барижа ябана. Тус агрегат үдэрэй 40 га тариха нормотой аад, ходол 65—70 гектар алгадгүй тарина. Энээнэй сеялкэшэд Григорий Жигарев, Николай Корытов, Кирилл Уфимцев гэгшэдэй тариһан газар партийногүрэнэй хиналтын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө эрхим шанартай сэгнэлтэ абана. Тиихэдэ тракторист Георгий Коротовой агрегат баһал нилээд һайн амжалтатай.

М. Смолин,
«Ленинский путь» газетын хүдөө таһагые даагша.

Кукурузашадай семинар

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай кукурузашадай семинар боложо, долоон жэлэй табадахи жэлдэ полиин хатанай баян ургаса абахын түлөө юу хэхэ хэрэгтэйб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Семинарта хабаадагшад дүй дүршэлөө андалдан абалсаба. Саяанай совхозой Харбятын отделениин кукурузашан Н. Аюшеев энэ жэлдэ кукурузын плантациин гектар бүриһөө 400 центнерһээ бага бэшэ эшэ набша хуряахын тула ажал хүдэлмэреэ хайшан гээд эмхидхэжэ байһан тухайдаа һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Энэ семинар дээрэ үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн боложо, залуу кукурузашадта ехэ туһа, һургаал боложо үгөө.

С. Ардуев.

★ ★ ★

МЕХАНИЗАТОРНУУД ТУШАА АНХАРАЛ ТАБИГДАНАГҮЙ

Зэдэдэ һүүлэй үдэрнүүдтэ улам дулааржа, тарилга хэхэдэ таатай саг ерэбэ. Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи тракторна бригада Шүлэг уулын нэмжээ үргэн таряанай газар дээрэ хүдэлдэг. Газарай хүсэд гэдэхэдэ, тракторай һаадгүйгөөр хүдэлдэг, сеялкын хүрэнгээ таарамжатайгаар һуулгадаг болоходо, таряашадай ажал бүришье хурдан болоо.

Энэ бригада ороoһото, тэжээлэй ургамалнуудые 2000 шахуу гектарта тариха түсэбтэй. Эртын ургамал болохо шэниисэ, хара таряан 1045 гектарта хэгдэхэ. Мүнөө тэрэнэй 700 шахуу гектарынь таригдаад байна. Гэбэшье хахалагдаһан бэлэн газаргүй дээрэһээ тарилгань гансахан халаанда үргэлжэлүүлэгдэнэ. Һүниндөө газараа бэлдээд, үдэртөө тарилга хэнэ.

Поли дээрэ хүдэлжэ ябаһан «ДТ-54» хоёр тракторай нэгэниинь 3 сеялкэ, нүгөөдэнь 2 сеялкэ шагтагалжархёод, урагша хойшоо зурыһан нариихан мүр гарган, ухаа тооһо татуулна. Зэргэлээшэ үшөө нэгэ поли дээрэнь нэжээд сеялкэтэй «МТЗ-50» трактор утааша, хүндэлөөшэнь тарилга хэнэ.

«Беларусиин» трактористнар Лубсан Балданов, Ширдарма Идамжапов, «ДТ-гэй» трактористнар Радна Доржиев, Тамасурен Мансарунов гэгшэд тарилгын түрүүшын үдэрнүүдтэ таһалдалтайгаар хүдэлбэшье, һүүлэй үедэ шулуун харгыдаа ороо. Тарилгынь шанаршье һайжараа. Нормоёошье амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Үдэрэй 5 часай үедэ һэн. Агрегадаа харгы дээрэ гаргажархёод байһан тракторист Радна Доржиевтай уулзабабди. Энэ нүхэр үдын эдеэ бариңгүйгөөр полиингоо тарилга дүүргэхэ гэжэ нэтэрэлдэһэн тухайдаа хөөрэнэ:

— Хоёр сеялкээр үдэрэй 25 гектар тариха нормотой зомди. Һүүлэй 3 үдэр 105 гектар таригдаба,—гээд нүхэр Доржиев омогтойгоор мэдүүлнэ.

Бэшэшье агрегадуудынь ана мана ябажа, нормоо амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Механизаторнуудай амардаг полиин стан дээрэ ерэхэдэ, хоёр таһалгын нэгэн соонь эдеэнэй газар, нүгөөдэ соонь —унтари. Тэрээн дотор сеялкэшэдээр хүдэлжэ байһан курсантнарай байра. Тиихэдэ механизаторнуудынь хаана амардаг юм ааб гэжэ һонирхоходо, станай дэргэдэхи малшадта ошожо хонодог байба. Эсэтэрээ хүдэлһэн хүнүүдэй айлда ошожо унтахада, ямар амаралта болохоб?

Ханадань хадаатай байһан түсэбтэй танилсагдаба. Тэндэ тарилгын үедэ хэгдэхэ политическэ хүдэлмэри тухай түсэб зохёогоотой. «Дайшалхы хуудаһа», «Алдар солын хуудаһа», «Адалга» («Колючка») ходо гаргажа байха гэжэ бэшээтэй. Механизаторнуудай поли дээрэ гараһанһаань хойшо тиимэ хуудаһануудай бэшэгдэжэ хадагдаһан сараа хаданань харагданагүй. Уласхоорондын байдал, Советскэ Союз доторхи һонин, Зэдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай поли дээрэ болоһон һонин тухай хөөрэлдөө хэжэ байха түсэб колхозой партийна организаци хараалаа. Теэд ямар хөөрэлдөө хэгдээб гэжэ асуухада, тиимэ нэгэшье хөөрэлдөө дуулаһан хүн байбагүй. Уран һайханай концерт хараха түсэбыньшье саарһан дээрэ бэшэгдээд үлэнэ. Тэрэшэлэн 5 хоног бүхэнэй дүнгөөр газетэ, бюллетень гаргаха байгаа. Үшөөтэйн сельпо тарилгашадые хангахын тула тэдэнэртэ хэрэглэхэ шухала эд бараа абаашажа байха уялгатай аад, үзэгдөөгүй.

Ёһын тэдыдэ асарагдажа табигдаһан радиоприёмнигыньшье эндэ ерэһээр хүнэй шэхэндэ шиид гэхэ нэгэ абяа дуулгаагүй. Тэндэ бии болгогдоһон аптекын хайрсаг соо иод, толгойн үбшэнэй таблеткэһээ ондоо эм харагданагүй, тэрэнь абаашагдаһанһаа хойшо нэгэшье эмээр нэмээгүй байна. Механизаторнуудай хэһэн хүдэлмэриин дүн бэшэгдэһэн, ханада хадагдаһан юумэ харагданагүй.

Колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Сапкеевтэ энэ бригада даалгагдаһан байгаа. Нүхэр Сапкеев колхозой таряан ажалай бүхы бригаданудта ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ байһан аад, дааһан гансаханшье бригададаа иимэ хүдэлмэри эмхидхэжэ шадаагүй байхань гайхалтай.

Ойлгуулламжын хүдэлмэриин һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаа һаань, тарилгын хүдэлмэри бүри эршэмтэйгээр ябуулагдаха байһаниинь лабтай.

Н. Цыбенов,
манай корр.

Үүсхэл гаргагшаднай ямар шэнэ һонинтойб?

Баян ургасын түлөө тэмсэл эхилээ

★ КОЛХОЗДО БҮХЫ 2500 ГЕКТАРТА ОРООҺОТО УРГАМАЛНУУД ТАРИГДАЖА, ЭРТЫН ТАРИЛГА 60 ГАРАН ПРОЦЕНТДЭ ХҮРӨӨ.

★ ТҮРҮҮ АГРЕГАДУУД ХАЛААН СОО ХОЁР ХАХАД—ГУРБАН НОРМО ДҮҮРГЭНЭ.

Хабарай тарилгын эхилхын урдахана «Коммунизм» колхозой механизаторнууд Мухар-Шэбэрэйнгээ үйлэдбэриин управлениин, республикын бүхы таряашад, механизаторнуудта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ нээмэл бэшэгээр хандаһан байна. Тэдэнэр хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие шанар һайнтайгаар богони болзорто дүүргэхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, машина техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, үндэр баян ургаса абахын түлөө мүрысэхэ гэһэн һайн һайхан үүсхэл гаргаа юм.

Мүнөө хаа хаанагүй эртын тарилгын түлэг эхилээд байхада, колхозой полинууд дээгүүр ябажа харабабди. Эндэмнай ёһотойл ажалша хүдэр механизаторнууд үдэр һүниие мэдэнгүй, хүсэтэ машина, тракторнуудаа жолоодон хүдэлжэ байнхай.

— Манай колхозойхид хабарайнгаа тарилгые эгээн түрүүн Түгнын уужам таладахи 420 га шэнэ газарһаа эхилээ һэн. Эндэ апрелиин 29-дэ «ДТ-54» түхэлэй 16 трактор хоёрхон үдэр соо хахалжа борнойлоод, шэниисэ тарижа дүүргээ һэн. Сагай уларилай таарамжагүй хүйтэн байбашье һаань, бүхы тракторнууд хоёр халаанда үдэр һүнигүй хүдэлгэгдөө,—гэжэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Ревенский манда хөөрэбэ.

Эндэхи механизаторнууд газараа хахалхадаа, 20-22 сантиметр гүнзэгы хахална. Таряагаа имагтал хэрээһэлүүлэн тарина. Хахалагдаха газарай һолоомон хабар эртэ зөөгдэжэ абтаһан, сэбэрлэгдэһэн, мүн полиин заха хярхаг элдүүрилэгдэһэн байна. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз механизаторнуудаар олон дуталдадаг байбал, энэ жэлдэ үбэлдөө механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсал зүбөөр эмхидхээд, 72 хүнүүдые һургажа гаргаһанайнь ашаар тиимэ бэрхэшээл ушархаяа болёо, бүхы техникэ хоёр халаанда дүүрэн хүсөөрөө хүдэлнэ.

Колхоздо механизаторнуудай байха полевой станууд һайнаар баригданхай. Хүн зоной культурна ажаһуудалай бүхы эрилтэ гүйсэд хангагдадаг болоо. Тэндэнь радиоприёмнитуудые тодхоод, хүнэй амарха, унтаха оро дэбдихэр табигданхай. Мүн медицинскэ аптечкэнүүд бии. Гадна үдэрэй 3 дахин халуун эдеэ хоол бэлдэгдэнэ, нүүдэл лаймаан эмхидхэгдэжэ, хэрэгтэй эд бараан асарагдадаг, шэнэ газетэ, журналнууд таһалдуулагданагүй. Кино, концертшье харуулагдадаг байна. Ханын һонин, «Сахилгаан хуудаһан» ходо гаргагдана, ажалай түрүүшүүл Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ, хэһэн хүдэлмэриинь дүн гаргагдана.

Нэгэдэхи, хоёрдохи тракторно-таряан ажалай бригадануудта агрегат бүхэн үдэр һүнигүй хүдэлнэ. Бригада бүхэндэ түрүү агрегадта барюулагдадаг жаахан улаан тугхан бии. Тэрэ тугынь ажалай бүтээсээр түрүүлһэн агрегадта барюулагдана. Бүхы 8 агрегат үдэртөө дунда зэргээр 500 гектарта шэниисэ тарина. Ондоогоор хэлэбэл, эгээл адаг агрегат халаандаа 60 гектар хүрэтэр тарина ха юм. (Үдэрэй нормо 36 га). Харин түрүү агрегат 89—90 гектар хүргэнэ. Одоол энэмнай эрхим һайн гээшэл даа!

Пантелеймон Челночковой даадаг 2-дохи тракторно-таряан ажалай бригада Увал гэжэ нютагта 340 гектар газарта шэниисэ тарижа байба. Ахалагша сеялкэшэн Дмитрий Поломошновой агрегат таряанда ороһонһоо хойшо 430 га дээрэ шэниисэ таряад, шад улаахан туг тракторайнгаа радиатор дээрэ омогтойгоор намилзуулжа ябана.

Нэгэдэхи тракторно-таряан ажалай бригадада (бригадирынь Владимир Батурин) партийна хоёр группа бии. Эндэнь табан коммунистнууд хүдэлжэ, тэдэнэй ажалые партгруппоргнууд Л. Красинский, И. Поломошнов гэгшэд эмхидхэжэ, механизаторнуудай дунда ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри хэдэг.

—Манай механизаторнууд һүүлэй үедэ таряагаа хэрээһэлүүлэн тарихадаа, 75 гектарһаа байха, олонхи үдэртэ агрегат бүхэн 90 га хүрэтэр тарина,—гэжэ бригадир нүхэр Челночков мэдүүлбэ.

Артелиинхид ажалайнгаа эршые нэгэшье һуладхангүй, улам габшагайгаар хүдэлжэ, эртын тарилгые майн 20 болотор заатагүй дууһаха гэжэ шиидээ. Тиигэжэ нёдондоной хидоо орходоо 4 хоногоор урид дүүргэхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Коммунизм» колхозой хоёрдохи тракторно-таряан ажалай бригадын механизаторнууд Увал гэжэ нютагта тарилга хэжэ ябана. 2. Тус бригадын хоёрдохи классай жолоошон Антип Федоров ороoһо шэрэлгэндэ сүүдхэдээ 8 часай орондо 12 час хүдэлнэ. 3. Олондо хүндэтэй тогоошон Федосия Федотова эдеэнэй дээжын амта үзэжэ байна.

С. Балдуев.
Авторай фото.

ФИДЕЛЬ КАСТРО Узбекистантай танилсана

ТАШКЕНТ, майн 9. (ТАСС). Социалис революциин нэгэдэмэл партиин национальна хүтэлбэриин нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын премьер-министр Фидель Кастро, тэрээнтэй хамта ябалсаһан Кубын ханинар Узбекистанай ниислэл шадар байһан Ташкентскэ далай—уһа тогтоодог ехэ газар ошожо хараба.

Айлшад уһа тогтоодог газарай гидротехническэ түхеэрэлгэ хараба. Хүдэлжэ байһан, баригдажа байгаа, хожомоо баригдаха уһанай ажахые харуулһан Узбекистанай ирригационно картын дэргэдэ һонин хөөрэлдөөн болобо.

Дүтэ шадар байһан колхозууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, барилгашадай үмэнэ Фидель Кастро үгэ хэлээ.

Энээнэй һүүлээр Фидель Кастро, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд Узбекистанай ниислэлдэ байдаг кооперативна болон гүрэнэй ажахынуудаар ябажа хараба.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов, КПСС-эй ЦК-гай Дунда Азидахи бюрогой түрүүлэгшэ В. Г. Ломоносов, Узбекскэ ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Я. С. Насриддинова, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Р. Курбанов Фидель Кастротай хамта ябалсаа.

Партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлhөө

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ МҮРЫСӨӨЕ ТОЛГОЙЛНО

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ манай үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд нилээд ехэ, харюусалгатайшье зорилго урдаа табинхай. Доторойнгоо бүхы арга боломжонуудые тооложо, хаража үзөөд, энэ жэлдэ 23,9 мянган тонно орооhо таряа, 4,76 мянган тонно мяха, 10 мянган тонно hү, 3,79 мянган центнер ноохо гүрэндэ худалдахаар шиидээбди.

Энэ абаhан ехэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула управлениин бүхы хүдэлмэрилэгшэд, колхознигууд болон мэргэжэлтэд бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байна. Ажалшадай энэ ехэ эрмэлзэлгэ оролдолгые партийна организацинууд ударидана. Энээниие Гильбэрын сомоной Соведэй «Коммунизм» колхозой парторганизациин ябуулжа байгаа хүдэлмэри элеэр харуулна.

Тус колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр В. Л. Доржиев) үнгэрөөшэ жэлэй ажал хүдэлмэриин дүн согсолжо, 1963 ондо бүтээгдэхэ, бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые хараалха талаар ехэхэн эмхидхэлэй болон ойлгуулamжын хүдэлмэри колхознигуудай дунда ябуулаа. Үнгэрhэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр бригада, фермэ, отара бүхэндэ хамтын суглаан зарлагдажа, шэнэ жэлэй социалис уялганууд баталан абтаhан байна. Энэ асуудалаар колхозой партийна организациин нээмэл партийна суглаан боложо үнгэрөө hэн.

Малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөе зүбөөр хүтэлбэрилхын тула партийна организаци ехэ оролдолго гаргана. Фермэ, малшан бүхэнэй үдэрэйнгөө даабариие ямараар дүүргэжэ байhан тухай самбарта ходо бэшэгдэдэг, «Дайшалхы хуудаhануудта» гаргагдадаг, фермэнүүдэй үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ байд гээд лэ хэлсэгдэдэг. Фермын хүдэлмэриин арба арбан хоногой дүнгүүд хүршэ коллективүүдтэ тэрэ дары мэдэгдэжэ байхын тула тус колхозой парткомой үүсхэлээр бюллетень гаргагдана. Тэрэ бюллетень соо түрүү фермэ болон малшадай түйлаhан амжалта, дүй дүршэл тобшохоноор бэшэгдэхэhээ гадна, түсэб, даабаряа дүүргэдэггүй, ажалай журам эбдэдэг хүнүүд шангаар шүүмжэлэгдэдэг.

Партиин Центральна Комитедэй ноябриин болон мартын Пленумүүдэй түүхэтэ материалнуудые хүн бүхэндэ ойлгуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Колхозой партийна организациин агитколлективэй гэшүүд арбан хоногой дүнгүүдые согсолhоной hүүлээр гүүртэ, отара, фермэ, бригадануудаар ябажа, үнгэрhэн саг соо хэhэн ажал хүдэлмэри тухай hонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Тиихэдэ ерэхэ арбан хоногой туршада тэдэнэй, бүхы колхозой бэелүүлхэ түсэб, зорилгонуудтай танилсуулдаг. Малшадай дунда ябуулагдажа байhан ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ илангаяа коммунистнууд Даша-Нима Раднаев, Александр Санжиев, Клавдия Тыжигирова гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Коммунистнууд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябахаhаа гадна, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө ходо туhалжа; түрүүшүүлэй дүй дүршэлдэ hургажа байдаг. Хори гаран жэл hаалишанаар ажаллажа байhан коммунист, КПСС-эй обкомой гэшүүн Н. А. Пурбуева «өөрөө түрүүл, нүхэдтөө туhала» гэhэн hайн заншалтай. Тэрэнэй саг үргэлжын оролдолго, туhаламжаар hаалишан М. Цыренжапова hү hаалгаар үдэрэйнгөө даабари 120 процент хүрэтэр дүүргэдэг болоо.

Колхозой фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хоёрдохи гүүртын hаалишад (даагшань коммунист нүхэр Раднаев) түрүүлжэ ябанхай. Тэдэнэр жэлэй эхинhээ хойшо бүхы фермээрээ үнеэн бүриhөө 560 литр hү hаагаа. Ажалдаа hайн амжалта түйлаhанайнь түлөө тус фермын коллективтэ колхозой правлени болон парткомой дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

Малшадай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри hайжаруулhанай ашаар hү hаалга бусадшье фермэнүүдтэ дээшэлээ. Жэлэй эхинhээ хойшо тус колхоздо үнеэн бүриhөө 530 литр hүн hаагдаа. Энээниие нёдондонойхитой сасуулхада hү hаалга 30 гаран процентээр дээшэлhэн болоно. Буряадай республикын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ тус колхозой hаалишад болон малшад эдэбхитэйгээр оролсоод, гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые эндэхи малшад 59 процент дүүргээ.

Мүн Тарбагатайн «Маяк» колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр В. П. Чистяков) харюусалгатай участогуудта коммунистнуудые эльгээжэ, малшадай ажал хүдэлмэриие hайжаруулха талаар ехэхэн оролдолго гаргана. Жэшээнь, нёдондо намар парткомой шиидхэбэреэр гээгдэжэ ябаhан Бурнашевой hаалиин гүүртые даагшаар коммунист нүхэр Родионов томилогдоо hэн. Түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ энэ нүхэрнай hаалишадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри hайжаруулжа, гүүртэеэ гүнзэгы гээгдэлhээ гаргахын түлөө ехэхэн оролдолго гаргаа. Түбхын түрүүндэ тус гүүртэ дээрэ малшадай ажал хүдэлмэриин дүн сагболзор соо согсологдожо, үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ хэлсэгдэжэ, ажалай түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан тугханууд барюулагдадаг болоо.

Малшадай дунда эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри hайжаруулhанай ашаар Бурнашевой гүүртынхид гээгдэлhээ гаража, гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые хоёр hараар уридшалан дүүргээ. Жэлэй эхинhээ хойшо тэдэнэр 937 центнер hү гүрэндэ худалдаа.

Эндэхи гүүртын түрүү hаалишан В. Ефремова хахад жэлэйнгээ түсэбые 4 hарын турша соо дүүргэхэ гэhэн уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Жэлэй эхинhээ хойшо тэрэ үнеэн бүриhөө 1000 гаран литр hү hаажа, колхоз соогоо түрүү hуури эзэлээ. Мүн нүхэр Ефремовагай үүсхэлые hаалишад А. Логунова, Е. Щупова, З. Лаптева гэгшэд дэмжэжэ, ажал хүдэлмэридөө hайн амжалта түйлажа байна.

Гэхэтэй хамта, манай управлениин колхоз, совхозуудта социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ горитойхон дутуу дунданууд бии байна. Жэшээнь, Загарайн «Гигант» колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр М. Г. Вязинский) малшадай ажал хүдэлмэреэр бага hонирходог байна. Малшадай хүдэлмэриин дүн сагболзор соогоо согсологдоногүй, мүн тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри тон hулаар ябуулагдана. Иимэ ушарнууд Оцохойн совхоздо баhал тохёолдоно.

Мүнөө манай управлениин ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд бии байгаа дутуу дундануудаа зайсуулжа, Буряадай республикын 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Д. Шикуло,
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин парткомой секретариин орлогшо.

Улаан тугаа алдахагүйбди

Одоошье үнинэй хүлеэhэн урин дулаахан үдэрнүүднай тогтожо, хабарай тарилгын хүдэлмэриие үдэр hүнигүй, үргэн далайсатайгаар ябуулха аргатай болобо.

Манай колхозой гурбадахи бригада үнгэрөөшэ 10 хоног соо 1000 шахуу гектар паар болон хабар хахалhан газарта шииг нойто барихаар борнойлжо, хүрьhэ нягтаруулха хүдэлмэри үсөөхэн үдэрэй туршада хэжэ дүүргээд, тэндээ шэниисэ хэрээhэлүүлэн таряа. Тиихэдэ үшөө 370 га газар хахалагдажа элдүүрилэгдээд, тарихаар бэлэн болгогдонхой.

Тарилга дээрэ 2 гусеничнa, мүн «Беларусь» түхэлэй хоёр трактор үглөөнэй бүрэнхыhөө үдэшын харанхы болотор хүдэлгэдэнэ. Тэдэнэй дундаhаа дүршэлтэй бэрхэ тракторист Михаил Торонуев «КДТ-35» тракторта хоёр сеялкэ шагталаад, халаан соогоо 35—40 га тарина. Тус агрегадай сеялкэшэд Леонид Богидаев, Василий Сизых гэгшэд сеялкэнүүдээ тон hайнаар тааруулан табижа, үрэhэ тарилгын нормо наринаар сахина.

Мүн газар хахалжа байhан агрегадуудай трактористнар аха дүү хоёр Илья Константин Богидаевтан баhал бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна.

Механизаторнуудайнгаа бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхын тула полевой станаа hайнаар түхеэржэ, хүнэй амарха унтарн дэбдихэрhээ эхилээд, бүхы хэрэгтэй юумыень бэлдээбди. Хүдэлмэришэдтэ үдэшэ, үглөө, үдэрынь хамтын халуун эдеэн бэлдэгдэнэ. Урдынхидал механизаторнуудай үдын хоол бариха гэжэ полевой стан руугаа субахаяа болёод, мүнөө халуун эдеэ хээрэнь абаашажа үгэдэг болообди. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ хараа байса дээшэлнэ.

Колхозой правлени, партком тарилгын үедэ бригаданuудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүн табан хоног бүхэндэ гаргажа, түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан туг барюулна. Харин үдэр бүриингөө даабари 150 процентhээ доошо бэшээр дүүргэhэн агрегат бүхэндэ 6 түхэриг шан үгтэнэ. hүүлшын табан хоногой дүнгөөр манай отделениин гурбадахи бригадынхид илажа, дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Энэ амжалтаяа улам арьбадхажа, Улаан тугаа алдахагүйн тула бүрил эршэмтэйгээр ажаллажа байнабди. Ингэжэ механизаторнуудhай орооhото ургамалнуудай тарилгые агротехническэ эрхим болзор соо, hайн шанаргайгаар дүүргэхэ, баян ургаса ургуулхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэ.

Н. Куртошин,
Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи отделениин эрхилэгшэ.

Бэшүүр.

Хартаабха 3 дахин ехээр таригдахань

КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалгада харюу болгон манай колхозой гэшүүд хартаабха таридаг газараа үргэдхэхэ гэжэ шиидээ. Жэшээнь, нёдондо 50 га газарта хартаабха тариhан байбал, мүнөө жэл 150 гектарта тарижа, га бүриин 100 центнерhээ бага бэшэ ургаса хуряаха гэhэн уялга манай хартаабхашад абаба.

Мүнөө манай колхоздо хартаабхашадай табан звено эмхидхэгдээд, тарилгада бэлдэжэ байнхай. Звеньевойнуудаар дүршэл ехэтэй механизаторнууд Петр Баландин, Илларион Балаганский болон бусад томилогдоо. Бүхы звенонууд хартаабхын үрэhөөр сүм хангагданхай, тарилгадаа бэлдэжэ байнад. Энэ хүдэлмэри илангаяа хоёрдохи комплексно бригадада hайнаар эмхидхэгдээ. Петр Баландинай звеногой гэшүүд ойрын табан үдэрэй туршада хартаабха тариха газарай га бүридэ 15 тонно наг шэбхэ гаргаха зорилготойгоор ажаллажа байна. Колхозой бүхы звенонуудта хартаабхын үрэhэн сэбэрлэгдэжэ, сорт сортоороо илгагдана.

А. Шатов,
Кабанскын үйлэдбэриин управлениин «Прибайкалец» колхозой түрүүлэгшэ.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохя нюур.
1963 оной майн 11.

Большереченскэ загаhанай заводой 30 жэлэй ойдо

БАЯЛИГАЙ ЭЗ

Байгал далайн олон тоото элдэб загаhанай дундаhаа омоли онсо hуури эзэлнэ гэжэ мэдээжэ. Сибириин арад зоной эдеэ хоолой шухала зүйл болохо омоли Байгал далайда амидаржа, олошоржо байдаг.

Харин hүүлэй үедэ омолиие олошоруулха хэрэг хүнэй дураар бүтээгдэдэг болоо. Байгаалиин олон баялигуудые мэдэлдээ абаhан, тэдэниие өөрынгөө ашатуhада зорюулhан совет арад мүн загаhашье түсэбэй ёhоор үсхэбэрилдэг болонхой.

Намарай эхеэр түрэhээ хаяхаар гол мүрэнүүдые үгсэжэ ябаhан омоли губшуураар барижа, амидыгаар загаhа үсхэбэрилдэг заводто абаашадаг. Түрэhээ хаяха болоhон омоли хоёр hарын туршада (сентябрь—октябрь) баригдана.

Кабанскын аймагай Большереченскэ заводто энэ үедэ тон hонирхолтой ажал эрхилэгдэдэг байна. Омолиhоо абтаhан түрьhэн ехэхэн амhарта соо 5 часай туршада байлгагдажа, хэм хэмжүүрээрээ хоёр дахин ехэ болгогдоhоной hүүлээр тусхай аппарат соо хаалгагдадаг. Эндэ 200 гаран хоног байлгагдана. Омолиин түрьhэ тэбеэрүүлдэг энэ түхеэрэлгэ соо сэбэр уhанай hэлгэгдэжэ, кислородой хэрэгтэй зэргээр орожо байhаниие хүдэлмэришэд наринаар шалгажа байдаг. Тиигээгүй hаань, түрьhэнүүдынь гутажа, хосоржо болохо юм. Гэхэтэй хамта, тус аппарадые заашье хүдэлгэжэ, доhолгожо болохогүй.

Тон жэжэхэн түрьhэ анхаралтайгаар хүгжөөн харууhалан, жараахай болгожо, далай руу табижа байhан тус заводой хүдэлмэришэдэй харюусалга ехэ юм.

Большереченскэ завод загаhа искусственна аргаар үсхэбэрилгын Буряадай түрүүшын завод мүн. Тэрэ эгсэ 30 жэлэй саада тээ баригдаhан түүхэтэй. Энэ жэлдэ тус заводойхид ажалайнгаа 30 жэлэй ой тэмдэглэхээр бэлэдхэжэ байна. Заводой хүдэлмэришэд загаhа үсхэбэрилжэ эхилhэн сагhаа хойшо 5 миллиард түрьhэ жараахай болгожо, далай руу табиhан байна.

Жэл ерэхэ бүри завод үргэдхэгдэжэ, тэрэнэй хүсэ шадал ехэ болоно. Завод эмхидхэгдэhэн түрүүшынгээ үедэ нэгэ жэл соо 88,9 миллион жараахай уhанда табиhан hаа, 1963 ондо 335 миллион табидаг болоо. Энэ тоо баримта заводой хэр ехэ хүсэ шадалтай болоhые элеэр гэршэлжэ үгэнэ. Омолиин зүндөө түрьhээ уhа руу хаяжа, миин байгаалиин эрхэ байдалда үдхэгдэжэ байhанда орходоо искусственна аргаар үсхэбэрилхэдэ 3—4 дахин олон жараахай гарана гээшэ.

Загаhа үсхэбэрилхэ талаар заводой хэжэ байhан ажал яhала ехэ. Энээнэй ашаар Байгалай омоли ехээр олошоруулагдаа. Мүнөө тус завод ганса посольско үүлтэрэй омоли барижа, үсхэбэрилдэг болонхой. Жэл соо 10 мянган центнер загаhан баригдана гэхэ гү, али нэгэ миллион үлүүтэй түхэригэй загаhанай продукци Эхэ орондомнай тушаагдана.

Байгалай омоли ганса манай орон дотор мэдээжэ бэшэ, харин ондоо олон гүрэнүүдтэ абаашагдадаг болонхой. hүүлэй жэлнүүдтэ омоли Монголдо, Чехословакида үсхэбэрилэгдэжэ эхилээ. Мүн Ленинградай, Шэтын областьнуудай, Карельскэ АССР-эй, Красноярска хизаарай нуур сөөрэмүүдтэ, Казахстанай гол мүрэнүүд ба нуурнуудта омоли үсхэбэрилэгдэнэ. Омолиие искусственна аргаар үрэжүүлгэ хадаа тэрэниие олошоруулгын эгээл ашa ехэтэй арга мүн. Тиимэhээ ойрын жэлнүүдтэ загаhа үсхэбэрилгын хэдэн предприяти баригдахаар хараалагданхай. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай, Чивыркуйска загаhа үсхэбэрилгын заводууд баригдаха юм.

Эндэ тоогоороо олоншье бэшэ hаа, эбтэй эетэй коллектив ажаллана. Заводой хүдэлмэришэд Эрхүүгэй университедэй эрдэмтэдтэй сугтаа омоли үсхэбэрилгын биологическа талые, мүн манай эндэ Амарай сазан үсхэбэрилгын түрүүшын туршалгануудые тодорхойлгоор ехэ ажал бүтээгээ.

Заводой үнинэй хүдэлмэришэд Антонина Иннокентьевна Баланина, Владимир Анатольевич Ключников гэгшэдые ёhото мастернууд гэжэ дэмы нэрлэнэгүй. Тэдэнэр хори ... туршада ... зуураа, нилээ... шэлтэй болоh... хэбэрилгын эр... шудалhан ба... ришэд А. Я. ... Качина, К. Т. ... Холина, Е. В... мотористнууд Б... Д. А. Косилк... шенко, А. Р. ... лон бусад ор... лаараа суур... Заводой зари... Арадай ажах... нуудые харуу... кэдэ хабаадал... бронзово ... шагнагдаhан ... түрьhэ hайнаа... олон жараахай... гаа түлөө за... на хүдөө ажах... дэ гурба дахи... саhан.

Тус заводой ... коммунис ... приятиин нэрэ ... тэмсэжэ, амж... ажаллана.

Омолиие иск... гаар үсхэбэ... Большереченск... жэ байhан аж... бүри ехээр хү... гатай.

ЗУРАГ ДЭЭ... хаяхаа Боль... үгсэжэ ябаhа... шеречеенскэ ... Д. С. Норенк... ахалагша загаh... П. С. Старков ... шалгажа байна.

В. Ши...

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНА

ОРООhО ХАТААХАДАА ДАБhА ХЭРЭГЛЭНЭ

Оронноймнай олохон районуудта үрэhэ хүрэнгэ хуряалгын үеhөө эхилээд хабар болотор хадагалхань бэрхэшээлтэй байдаг. Заабарниин ёhоор шииг нойто багатай болоhон лэ орооhо таряа гутаангүй хадагалжа болохо. Орооhо таряа хатаадаг түхеэрэлгэнүүдээр үрэhэнэй таряа хатаажа болохогүй юм. Энэ ушарта үрэhэн шанар муутай болошодог.

Тэжээл бэлдэлгые шэнжэлхэ Бүхэсоюзна научно-шэнжэлгын институдта бобово, бусад ургамалнуудай үрэhые шэнэ аргаар хатаахые дурадхаба. Глауберовэ дабhые үрэhэнтэй миил холижорхидог байха юм. Тиихэдэ үрэhэнэй үлүү шииг цойтые дабhан бэедээ татажа абажархидаг. Ингэжэ урдань хэрэглэгдэhэн дабhые халуун наранда хатаагаад, дахин хэрэглэжэшье болохо. Гэхэ зуура, ямаршье ехэ шииг нойтотой орооhо таряа шэнэ аргаар хатаажа болохо байна бшуу. Тульска, Московско, Брянска, Кировскэ, Тамбовско, Рязанска областьнуудта, Башкирида хэдэн арбаад, зуугаад мянган тонно үрэhэ хүрэнгэ нёдондо иимэ аргаар хатаагдаhан байна.

Дээрэ дурсагдаhан институдай директор, биологиин эрдэмэй доктор Анатолий Тютюнников иигэжэ хэлээ. Манай орон дотор глауберовэ дабhан туйлай ехэ. Каспиин, Аральска далайнуудай эрьеэр, Сибириин, Ураалай, Алас-Дурна зүгэй хэды районуудта хэдэн миллиард тонно бии гээшэ. Тиимэhээ бобово, бусад ургамалнуудай үрэhэ хүрэнгэ шэнэ аргаар хатааха хэрэг үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ бээз гээд найдахаар.

БОРОО ОРУУЛХА ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Ошско областиин Ляйлякска районой «Коммунизм» колхозой 400 гаран гектар газарта hубаг-канава гэжэ байхагүй. Эдэ hубаг-канавануудай орондо газарай хүрьhэн доогуур асбоцементнэ хоолойнууд зохёон табигданхай. Эдэ хоолойнуудтай бороо оруулха түхеэрэлгэнүүдые холбожо, газараа уhалдаг болонхой. Агрономой заабаряар газар уhалдаг механик эдэ түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэдэг байна.

Иимэ түхеэрэлгэнүүдээр эрид ташалан газар нэгэ жэгдээр уhалхада зохисотой. Иимэ аргаар хлопок таридаг газар уhалхада уhаниинь хүрьhэн руугаа hайса шэнгэдэг байна.

Сех гэдэг хадаhаа эхитэй голой эрье шадар Ак-Кульска иимэ түхеэрэлгэ бүтээгдэнхэй. Киргизиин Уhанай ажахын министерствын «Киргизгипроводхоз» институдай мэргэжэлтэд Туя-Муюнска нугада бороо оруулха түхеэрэлгэнүүдые зохёожо байна. Эндэ хлопок тариха ехэ ажахынууд hая эмхидхэгдэhэн юм.

Таш-Кумыр гэдэг Киргизиин горнягуудай городто дүтэхэнэ эмхидхэглэhэн овощ тариха совхоздо бороо оруулха түхеэрэлгэ hаядаа хэрэглэгдэхэ.

hОНИРХОЛТОЙ ШЭНЖЭЛЭЛГЭ

Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин электрофизическэ лабораторидо тусхай шэнжэлэлгэ хэгдэжэ байнхай. Ургамалай клеткэнүүдтэ «мэдэрэлэй» хубинууд бии юм гээд hая тодорхойлогдоhон байна. Лабораториин хүдэлмэрилэгшэд ургамалай үндэhэ руу, клеткэ руунь зайн гал оруулаад туршаhан байха юм. Тиихэдэнь ургамал дотор тусхай хубилалта болодог байба. Иимэ «мэдэрэлэй» хубинууд ургамалай үндэhэнэй үзүүртэ, гэшүүhэнэй үзүүр талаар байдаг.

—☆—

СЕЯЛКЭ-КУЛЬТИВАТОР

КОТОВСКО, (Молдавска ССР). Поли дээгүүр тарилгын агрегат ябана. Түрүүшээр харахада, механизатор газарайнгаа хүрьhэндэ культиваци хэнгүйгөөр кукуруза тарижа байна, алдуу хэнэ гээшэ аабза гээд hанахаар.

— Бү гайхагты, — гэжэ «Бозиены» совхозой главна инженер П. Казмирук хэлэбэ. Манай агрегат универсальна юм: нэгэ доро культиваци хээд, тарилга хэжэ ябана гээшэ. Квадратно-гнездовой юрын сеялкын сошнигуудта хахалдаг түхеэрэлгэ хэгдэнхэй. Эгээл эдэнь буртаг үбhэ отолжо хаяхадаа тусгаар культиваторhаа доро бэшэ.

Совхозой мастерскойе даагша Владимир Лапинай зохёоhоной ёhоор иимэ сеялкэ-культиватор хэгдээ юм. Кукурузые үргэлжэ ехээр тариха болотор 10 иимэ агрегат хэгдэхэ юм. Иимэ агрегадай ашаар механизаторнууд ажалай бүтээсые нэгэ хахад дахин дээшэлүүлхэ, тарилгые түргэнөөр үнгэргэхэ, 4 тонноhоо үлүү түлишэ алмаха юм.

(ТАСС).

Тарилга улам үргэдэнэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин мэдээнэй ёhоор, оронноймнай колхоз, совхозууд майн 5-да 40 миллион 386 мянган гектарта эртын тарилга хэбэ. 10,5 миллион гектар газарта шэниисэ таригданхай. Целиннэ хизаарта, Сибирьтэ, Ураалда, Заволжьедо шэниисэ тарижа эхилээ.

Орооhото, бобово ургамалнуудай тарилга амжалтатайгаар ябуулагдана. Украина орооhото, бобово ургамалнуудые тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнхэй. Хаа хаанагүй горох ехээр таригдана.

Олонхи республиканuудта хартаабха тарижа эхилээ. Хартаабха ехээр тарижа ургуулдаг болохо тухай парти, правительствын хандалгада харюу болгон колхоз, совхозуудай ажалшад эдэбхитэй hайнаар хүдэлнэ.

(ТАСС).

Тобш...

⊙ «Залуу... хамгаалгын ... тарнууд тух... Москвада ... удэшэ эмхид... ноо хамгаалг... hан частьнуу... дые гаргаж... Эсэгэ ороноо ... хабаадагшад ... үйлэ хэрэг ... лон офицер... та дайшалхы ... шуулда хөөр...

⊙ Калини... космонавтнуу... гэhэн амар... дэбэ. П. Р. ... шаар ерэбэ. ... диондо город... линай баата... буулин руу ... лын саагуур ... Кубада ай... стротай уул... пович ажал...

⊙ Алас-Д... университе... дивосток гор... предприяти... лида орохо... нуудые hай... дань 10 кл... мэришэд нёд... ород хэлээр, ... хэлээр, мат... лекци шаг...

⊙ Орлоск... молшууд хү... шудалхын ... эхилэнхэй. ... управлени... тедтэ 130 ... нэр хүдөө ... hургуулинуу... хүсэлэнтэй. ... механизатор... чай мэрг... сэгшэд-ком...

⊙ Жасы... дикуль гэж... нуурнууд ... тек» боло... луу нүүр... горнягууд... дэлмэрил... ухибүүдэй ... гернууд ... дэнхэй. ... нал ... ГРЭС-эй, ... хүдэлмэр... трестын ... амарха ... ригдажа ...

...э (зүүн гарһаа): Сэлэнгын XX партсъездын нэ-... түрүү һаалишан **Хандацоу Жадамбаевна Цацаева.** ...рһэн 4 һарын туршада үнеэн бүриһөө 776 литр ...Хяагтын управлениин Пограничнэ совхозой түрүү ... **Вавиловна Потапова** энэ жэлэй 4 һарада үнеэн ...литр һү һаагаад байнхай. Мүнөө эдэнэр республи...ойдо үшөө ехэ ажалай бэлэг бэлдэжэ байна.

...үрүү техник-урэжүүлэгшэдэй дүй ...үршэлые олоной шадабари болгоё!

...р лэ хүдэлхэ ёһотой

...колхоз, совхо-...нь тоо толгойн ...а олошорбошье, ...ор дээшэлнэгүй. ...ожо, һү һааха, ...аха түсэб, уял-...үүргэгдэнэгүй. ...р шалтагаание ...рһэнэй хэрэггүй ...а. Нэн түрүүн ...толгойе зүбөөр ...тэдэнэй үүлтэ-...ха, һубайрал-...а гээшэ ехэхэн ...й. Үнэхөөрөө ис-...жүүлгын хүдэл-...гүй муугаар эм-...ые олоор һу-... боложо, ажа-... ехэ гарза хо-...уулагдана, үбһэ ...гаргашалагдана

...ээ тодорхойл-... иимэ жэшээ ха-...й болоно.

... үйлэдбэриин «Маяк» колхозой ...хоной һаалиин ...жэлэй урда тээ ...эгшээр нүхэр ...лдэг байһан. ...улагдаһан 90 ...элдээ оройдоол ... абтадаг һэн. ...жалан һү һаа-...удалдаха түсэб, ...дэггүй, гээгдэг-...байһан юм. Ха-... эхеэр энэ фер-...-урэжүүлэгшээр ...аргы мэргэжэл-...ович Фомин то-... Нүхэр Фомин ...лһэн түрүүшын ...үлгын хүдэлмэ-...хидхээ, ороондо ...алай тоо бү-...аринаар табяа. ...һаалишад, мал-...эрилтэ табижа,

харюусалга ехэтэйгээр хүдэлһэнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ искусственна аргаар урэжүүлэгдэһэн 230 үнеэдэй 218-ниинь тугаллаһан байна. Оройдоо элдэб үбшэнтэй, тулюур 12 үнеэд һубайраа. Байгша онойшье 4 һара соо баһал нилээд олон үнеэд түрэнхэй.

Тиигэжэ Бурнашево тосхоной фермынхид жэлэй түрүүшын кварталда һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө 140 процент дүүргээ. Ондоогоор хэлэбэл, үнгэрһэн 4 һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 740 гаран литр һү һаагаа.

Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, техник-урэжүүлэгшэдэй ажалдаа хоёр ондоогоор хандаһанай үрэ элирнэ ха юм.

Улаан-Үдын управлениин бусадшье ажахынуудта магтаалтайгаар хүдэлдэг техник-урэжүүлэгшэд бии. Нёдондо Ивалгын туршалгын-жэшээтэ ажахыда Е. Д. Бадариевагай искусственна аргаар урэжүүлһэн 140 үнеэдэй 133-ниинь түрөө гэхэ гү, али тэдэнэй 95 процентнь хээлитэй болоһон байха. Эрхирэгэй совхозой техник-урэжүүлэгшэ К. Д. Доржиев 160 үнеэдэйнгээ 152-нь хээлитэй болгуулаа. «Улаан Оронго»» колхоздо Д. Ц. Бадмаев даажа абаһан фермынгээ 201 үнеэдые имагтал искусственна аргаар урэжүүлээд, бултанһаань шахуу түл абаһан байна.

Тэдэнэй баян дүй дүршэл, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ олондо һургаал болохо ёһотой.

А. Балдаев,
республикын гүрэнэй племстанциин главна зоотехник.

...очкын" ашаар

...колхоз, совхо-...һаалишадай нээ-... ехэ ханалтай-...и.

...эхэдэ, һү һаал-...уудта тохёолдоод ...ихэн байдал ту-...энһөө һанаагаа ...хэлэйнгээ гүн ...эн бэшэг һаа-...лшан бүхэнэй ...бодол түрүүлнэ. ...жэлэй түрүүшын ...ун харахада, ...шаамаар дүн ...байна бшуу. Жэ-... совхоз гүрэндэ ...аха нэгэдэхи ... түсэб дүүргэ-...а, гүрэндэ ту-...я, уялгаяа бэе-...гүй. Энээндэ би-... малшад ехэхэн ...абзабди. Үнеэ-...идэ һаалишадай ...Тиимэһээ дутаг-...мгойгоор эли-...боломжоёо гүй-..., түрүүшүүлэй ... ажалдаа һай-...хэ, шэнэ, түрүү ...харгы гаргажа ...ишад тон зүб

... хори шахуу ...анаар хүдэлжэ ...үе соо өөрынгөө ... олохон мянган ...һан байхаб. Ха-... фермэдэмнай ... аргаар һааха ...элгэ тодхогдо-... ажал нилээд

...хүдэлдэг нүхэд-...лэн энэ «ёлоч-...үнеэдые һаа-...удалаад, ажал-...ди. Хэнэйшье ...гдээгүй шэнэ ... дүршэхэ гээ-...ха юм. Манай-...рүүшээр элдэб ...лдоһон, да-

даагүйһөө боложо гэхэ гү, али өөһэдымнай дүршэл багатай байһанһаа үнеэд һү шэмээ бага зэргэ татаа. Теэд түрүүшын бэрхэшээлһээ тунхаряагүйбди. Мүнөө үнеэднай нилээд дадаад, бидэ өөһэдөөшье яһала шадабаритай болоод, һү һаалимнай һураггүй дээшэлжэ эхилэнхэй.

Үнгэрэгшэ 4 һарын туршада өөрынгөө даажа байһан 23 үнеэнһээ хамта 19 мянга гаран килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 815 килограмм һү һаагааб. Малайнгаа харууһа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэжэ, оролдосотойгоор һааһанай ашаар һүнэй тоһолигшье харaa байса дээшэлээ. Мүнөө минии даадаг үнеэдһээ һаагдаһан һүнэй тоһолиг 4,6—4,8 процентһээ доошо ороногүй. Илангаяа рационой ёһоор үгтэһэн тэжээлые малдаа үл хоол болгожо, шэмэ үгэхөөр эдюулнэб. Жэшээнь, һолоомо заабол дэбтээгээд, амтаруулжа үгтэдэг. Һая түрэһэн үнеэдые үдэрэй 3-4 һаадагби. Хүхэ дэлэнгынь ходо эльбэжэ, нидхэржэ байхадамни ехэ һайн.

Манай гурбадахи отделениин һаалиин фермэшье нёдондонойхидо орходоо бүхыдөө һү баһал ехые һаагаа.

Теэд бидэ энэ туйлаһан зарим тэды амжалтаараа һанаагаа амаржа шадахагүй байһамнай элитэ. Жэлэй хоёрдохи, гурбадахи, дүрбэдэхи кварталнуудта бүрил оролдосотой габшагайгаар хүдэлжэ, амжалтаяа улам арьбадхаябди гэжэ совхозойнгоо, үйлэдбэриин управлениин, бүхы республикын һаалишадые уряалха байнаб.

Ж. Русин,
Кабанскын совхозой гурбадахи отделениин һаалишан.

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛДЭ МҮНӨӨНҺӨӨ БЭЛДЭЖЭ ЭХИЛХЭ

Һургуулиин ажабайдал

Һургуулиин барилгануудта—үргэн дэлисэ. Һуралсалые үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ. Үхибүүдые хүмүүжүүлгэ—бүгэдэ ниитын хэрэг.

★ ★

Арюун үргэн зам руу...

Һаяшаг даа Загастайн һургуулиин 11-дэхи классай һурагшадта үе наһан соонь мартагдашагүй үдэр болобо. Огсом дорюун зулгы зантай хүбүүд, басагадай хэзээ хэзээнэйхиһээ бүришье һаа хүхюун шарайнуудта ямаршьеб гүн бодолой, алад руу шэртэһэн шэнжэ үзэгдэнэ. Арганьшьегүйл даа. Һургуулида һураһаар 11 жэл үнгэрбэ. Тиихэдэ багахан хүүгэд байһанаа мүнөө дунда һургуулитай томо хүнүүд болоо ха юм. Гадна хаанашье, ажахын ямаршье һалбарида хүдэлхэдөө тугшархагүй мэргэжэлтэй, алтан гартан болоо бшуу.

Тус һургуулиин 11-дэхи классай 18 һурагшад: малшан, тракторист, токариин мэргэжэл шудалаад, түрэл колхозойнгоо (Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз) һү һаалиин нэгэ гүүртые бүримүһэн даажа абахаар шиидэбэд.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Б. Д. Цыдыпов, партийна организациин секретарь Б. Б. Пурбуев, һургуулиин директор Б. Б. Нехуров, үйлэдбэриин талаар һургуулиин директорэй орлогшо А. И. Никулин болоод бусад багшанар ажалда дуратай эдир залуушуулай һайн һайхан үүсхэлые халуунаар дэмжэхэ зуураа, ажалай эрхим дүнгүүдые туйлахыень эрдэм бэлигээ саашадаа үргэлжэлүүлхыень, жаргал эдэлжэ ажаһуухыень үхибүүдтэ үнэн зүрхэнһөө хүсэбэд.

— Урда жэлнүүдтэ дунда һургуули дүүргэгшэд ажахыда хүдэлмөөр тусхай мэргэжэл шудалдаггүй байгаа. Харин таанад түрэл һургуулидаа эрдэм бэлигтэ һураханһаа гадна, токарь, малшанай, трактористын мэргэжэл, ажал хүдэлмэриин түрүү онол арга, дүй дүршэл шудалжа гарахатнай. Тиимэ болохолоороо мал ажалай элдэб һалбаринуудта хүдэлхэдөө гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр, түрүү зоотехническэ наукын үндэһэ заабаряар ажаллаха болонот,—гэжэ һургуулиин директор Б. Б. Нехуров даамайханаар хөөрэбэ.

— Манай колхоз аймаг соогоо адууһа малаар эгээл баян ажахын нэгэн юм. Байһан малайнгаа тоо толгойе эрид олошоруулхын, бүри ехэ һү, мяха абахын тула эрдэм бэлигтэй хүдэр гартан хэрэгтэй ха юм даа. Һургууляа дүүргээд, түрэл колхоздоо туһалха гэһэн таанарай шиидхэбэри ехэл һайхашаамаар байна. Колхозой правлени, партком, ВЛКСМ-эй комитет ажахын тоосоото һү һаалиин «Тээлиин» гүүртые таанадта дурадхана гээшэ. Малайнгаа эдилгэ хоолые баян бардамаар бэлдэбэл, тоо толгойень түргэн олошоруулбал ехэ һү, мяхашье абахал байхат,—гээд колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Цыдыпов найдамтайгаар захина.

— Үйлэдбэриин практика гарахадаа түрүү малшадай дүй дүршэлтэй танилсаад, бэлшээри, сабшалангаа зүб мүрөөр ашаглаха, ямараар, хайшан гээд тоо бүридхэхэб, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ, адуу мал яажа адуулха, эдеэлүүлхэ, искусственна аргаар яажа урэжүүлхэ тушаа нилээд ехэ юумэ ойлгон хадуужа абаһанайнгаа ашаар шалгалтаяа «һайн», «эрхим» гэһэн сэгнэлтэнүүдээр баринхайбди. Тиимэһээ гүүртэ даажа абахадаашье, ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эрхилжэ, ехэ һү, мяха абахабди. Бидэниие иигэжэ ажабайдалай үргэн замда гаргаһан Эхэ орондоо, түрэл һургуулидаа аргагүй ехэ баясхалан хүргэнэбди. Бидэнэр ажаллахынгаа хажуугаар хүдөө ажахын институтда һуража, зоотехник, ветврач болохо хүсэлтэйбди,—гэжэ Катя Мункоева, Данзан Батуев болон бусад хэлэбэ.

Тус һургуули үнгэрэгшэ жэлдэ республика дотороо эгээл түрүүлэн һурагшадай ажахын тоосоото үйлэдбэриин бригада эмхидхээ юм. Тиигэжэ һурагшадай ажахын тоосоото үйлэдбэриин бригада хоёр звено боложо ажаллаа. Гектар талмайһаа 500 центнер кукуруза ургуулһан, 4 гектар талмай дээрэһээ гектарай 80 центнер капуста, 60 центнер үгэрсэ абаһан байна.

Һурагшад олоороо хамтаржа, 300 тонно наг шэбхэ тарааһан, саһа тогтоолгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан, тахяагай аргал болон үнэһэ зөөжэшье гаргаһан байха. Тиихэдээл нилээдхэн амжалта туйлаа бшуу.

Гадна һурагшад хони хайшалалгын халуун хаһын үедэ түрэл колхоздоо ехэхэн туһа хүргэдэг. Тэдэнэр 10333 толгой хонидые хайшалаа һэн. 11-дэхи классай һурагшадай дундаһаа Юрий Бадмаев 608, Сэсэг Эрдынеева 580, Катя Мункоева 560 толгой хони хайшалжа, колхозой правлениин зүгһөө һайшаалда хүртөө һэн.

Мүнөөшье жэлдэ Загастайн һурагшадай хэхэ ажалынь ехэ. Тэдэнэр 50 гектар талмайһаа 500 центнер кукуруза, 10 гектарһаа 200 центнер тэжээлэй бобы, 3 гектар газарта огородой эдеэ тарижа эхилэнхэй.

Иимэ ажалша бэрхэ эдир шуүлэй абаһан уялгаа бэелүүлхэнь, ажабайдалай үргэн зам руу найдамтай алхам хэхэнь сохомтой даа.

В. Будажапов.

Үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор

Һургуули тухай хуули бэелүүлхэ зуураа, Суулгын дунда һургуулиинхид горитойхон эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулһан байна. Совхозой туһаламжаар һуралсалай-үйлэдбэриин бригада байгуулагдажа, табан жэлэй турша дотор хүдэлнэ. Энэ жэлдэ дурсагдаһан бригадын составта орожо, 7—11 классуудай һурагшад элдэб янзын хүдэлмэри хэһэн байха юм. 1962 оной турша дотор иимэ хүдэлмэри ябуулагдаа гэбэл: 4339 толгой хонид хайшалагдажа, 8 тонно үлүүтэй нооһон абтаа. Һургуулиин үбһэ сабшалгын агрегат 286 гектар газар дээрэхи ургаса хуряагаа. Тиихэдээ 1376 центнер үбһэ һурилөө юм. Мүн 20 га талмай дээрэһээ хартаабха малтажа, совхозой хүрэнгэдэ хааһан. Ахалагша классайхид совхозой 10 га газар дээрэ кукуруза, 10 га дээрэ хартаабха, 15 га дээрэ турнепс тарижа, муу бэшэ ургаса хуряажа абаа һэн.

Дурсагдаһан бүхы хүдэлмэри эхинһээ эсэс хүрэтэрөө һурагшадай хүсөөр хэгдээ.

1958 онһоо хойшо 54 хүн 3-дахи классай тракторист-машинистын нэрэ зэргэдэ хүртөө. Мүнөө жэлдэ 10-дахи классай 18 һурагшад мүн лэ элдэб янзын мэргэжэл шудалжа байна.

Һургуули дүүргэгшэдэй олонхидынь аймагай колхоз, совхозуудта өөһэдынгөө мэргэжэлээр ажаллана.

Тэрэшэлэн, ахалагша классуудай комсомолой бүлэгүүд болон пионерэй отрядууд малай түл абалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тиихэдээ 1962—1963 оной һуралсалай жэлнүүдтэ 500 хурьгадые, 80-аад тугал харууһална. Класс бүхэн тусхай графигай ёһоор отара болон фермэдэ ошожо, нарай мал харууһалсана.

Иигэжэ ажабайдалтай холбоо барисаагаа бэхижүүлһэнэй аша туһаар үхибүүдшье һайнаар һуралсадаг болоһон, жаяг заршамынишье элитэ һайжарһан байна. Теэдшье журам эбдэһэн гү, али абаһан уялгаяа дүүргээгүй үхибүүд шангахан шүүмжэлэлдэ ороно бшуу даа.

Классуудай хоорондо баталагдаһан социалис мүрысөөнэй дүнгүүд долоон хоног бүхэндөө бүридхэгдэдэг. Тиин илагшадта бишыхан улаан тугууд барюулагдадаг.

Гэбэшье, манай һургуулиин ажал хүдэлмэридэ үшөөл горитойхон дутуу дунданууд бии гэжэ тэмдэглэмээр. Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха хуулиин эрилтын ёһоор манай дирекци, партийна, комсомолой болон профсоюзай эмхинүүд ажал хүдэлмэреэ үшөөл гүйсэдөөр эмхидхэжэ шадаагүй гээшэ ха. Хэшээлнүүдээ аша үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ тушаа анхарал багаар хандуулагдана. Түрүү багшанарай дүй дүршэл хангалтагүйгөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Мүн зарим кружогууднай һулаар хүдэлнэ.

Юрэнхы эрдэм, политехническэ болон профессиональна һуралсалай хоорондохи холбоо үшөөл дутамагаар бэелүүлэгдэнэ. Зарим асуудал болон темэнүүд хоорондоо нягта холбоогүйгөөр заагдана. Мүн эрдэм. техникын туйлалтануудые болон ажалай түрүү дүй дүршэлые яажа бодотоор нэбтэрүүлхэ тухай һуралсалай олохон программанууд дотор тон дутамагаар заагданхай. Илангаяа үхибүүдые ажалда дүршүүлхэ талаар 8 жэлэй һургуулиин программа дотор олохон юумэ огто хэлэгдэнгүй орхигдошоһон. Гадна харуулан зааха хэрэгсэлнүүдые олошоруулха шухала гэжэ һанагдана.

Тэрэшэлэн һуралсалай шэнэ жэлдэ хамаг гэр байрануудаа саг болзор соонь шанар һайнтайгаар заһабарилха. шэнэ барилга эрхилхэ ээлжээтэ зорилгоёо шиидхэхэ болоод байнабди. Энэ хэрэгтэ ахалагша классуудай һурагшадһаа гадна. түрэлхид, олониитэшье эдэбхитэйгээр туһалха бэзэ.

Ажал хүдэлмэридэмнай бии байгаа дутагдалнуудые усадхахын тула һургуулиимнай хүтэлбэрилэгшэд болон багшанар хамаг хүсэ шадалаа хандуулха. мүн арадай гэгээрэлэй органууд туһалха гэжэ ехэтэ найдагдана.

П. Цыбикдоржиев,
Суулгын дунда һургуулиин машиноведениин багша.

—◡★◡—

Совхоздоо туһалба

Хориин үйлэдбэриин управлениин Дунда Худанай найман жэлэй һургуулиин шабинар эрдэм номдоо эрмэлзэлгэ ехэтэйгээр һуралсахаһаа гадна, ажал хүдэлмэридэ абьяастай шударгыгаар хабаадалсадаг болонхой. Аяар 300-гаад килограмм нарһанай борбоосгой суглуулжа, гүрэнэйнгөө ажахыда тушаагаа. Мүн олохон тонно түмэр-түдэгэ суглуулаа. Тэрэшэлэн Могсохон, Тураасгай гэжэ нютагуудта байражаһан хонишодой отарануудта ошожо, хашаа хорёо соохи наг шэбхэ малтаһан, тэрэниие кукурузын болон бусад ургамалнуудай таригдаха газар дээрэ тарааһан байна.

Энэ ажалда илангаяа 7-дохи классай һурагшад Бата-Далай Дугаров, Дамдин-Цырен Содномов, Гунсэн Базаржапова, Дунгарма Лайдапова, Клара Ванданова, 6-дахи классай һурагшад Бата-Далай Гурожапов, Буда-Дара Гармажапов, Цырен-Демит Жамсаранова, Светлана Суворова, Галя Цыреннамжилова болон бусад шалгарһан байна.

Хонишодой бригадын бригадир Содном Холхоров болон Намсалма Дулмаева гэгшэд үхибүүдтэ ажалайнь түлөөһэ үгөөд, бүхы хонишодой зүгһөө тэдэндэ халуун баяр баясхалан хүргөөд, һуралсал, ажалдаа амжалта туйлахыень юрөөһэн байна. Һурагшад мүн саашадаашье ехэ туһаламжа үзүүлхэ байһан тухайгаа мэдүүлбэд.

Ц. Ванчикова.

Үбэр Зөөхэйн ерээдүй эзэд

Хабар сагай ажалай хүртэмэй задэлэн, булад хүлэгэй бураздаадаа ханхинан байһан үеэр, бүри һаяхан даа, Үбэр Зөөхэй, Улаан Сэсэг, Баруун Зөөхэй, Зөөхэй нютагуудаар айлшалаа һэмди. Тойроод нэбшэгэр ойһоонь анхилһан шэлбүүһэнэйнь үнэрһөө һогтошомоор, жэгтэйшье һайхан нютаг, аха заха, ажалша бэрхэ нүхэдтэйнь сэдьхэлэй үнэн үгөөр хэшэг хэжэ хөөрэлдөөбди, нархай урин сэдьхэлтэй гээшэнь, ажалдаа шармайһан хүсэл зориһойнь хатууе гайхан, магтан байгаабди.

Хабарай эртын тарилгые хахад һарын хугасаанда дүүргэхэбди гэһэн социалис ажалай уялга абанхай юм байна, дүүргэлтэдэнь бата найдахаар даа. Юуб гэхэдэ:

— Механизаторнуудаар дутахаяа болёобди. Колхозоймнай гол хүсэн энэл даа,—гээд Үбэр Зөөхэйн «Эрдэм» колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Цыдыпов хөөрөө һэн.

Нээрээшье, гол хүсэн гээшэ хаанашье хүн лэ, арад зон лэ ха юм.

Энэ амиды булагтнай хаанаһаа эхитэй хаб гэһэн асуудалдамнай эрдэмээхид—«һургуулиһаамнайл даа. Эхин һургуулитай байһан аад, мүнөө найман жэлэй һургуулитай болонхойбди. Үри бэенэрнай эрдэм бэлигтэ һуража, маанадаа халан, ажал хэрэгыемнай үргэлжэлүүлхэ зонууд болохол даа» гэжэ омогорхон хөөрэнэд. Бидэнэр һургуули ошоо һэмди.

Ильичэй гэрэлээр яларһан байра. Газаа наранай элшын хэды һаруул, дулаан боложошье байбад, энэ ургамалда үшөөл үлүү гэрэл туяа хэрэгтэй юм. Галя Наташа хоёр ургамалаа сүлөө забдагүй уһалхынгаа хоорондо хөөрэлдэнэ:

— Химеэрээ хэдые абаа һэмши, — гэнэ Галинь.

— Табые.

— А, ши?

— Баһа.

— Шэниисэмнай үдэртөө хэды

сантиметр ургана гэжэ хэмжэбэш?

— 15—20.

— Бараг лэ даа, аһаа?—Галиин эрьеэд харахадань нүхэрынь юушьеб асархаяа гарашанхай, үгы.

Наташа Аюрова, Галя Гемнинова, Геннадий Аюров, Светлана Цыренова эрхим һуралсалайнгаа хажуугаар гидропонно арга хэрэглэжэ, ногоо ургуулдаг юм. 15 жэл багшаар хүдэлһэн Ирина Еремеевна Тугутовагай хүтэлбэри доро 5-дахи классаархин колхоздоо үбэлдөөшье ногоо ургуулжа үгэдэг байгаа.

Республика соогоо мэдээжэ шубуушан Фариха Гайфутдинова һурагшадай энэрхы туһаламжада ехэл баяр баясхалантайгаар:

— Туһална даа, баарһадни. Энэл аша туһадань түшэглэжэ, республикынгаа 40 жэлэй ойе угтуулан 70 мянган үндэгэ гүрэндөө худалдаха социалис уялга абанхайб. 2 мянган тахяа харууһалдаг хүм. Юрэдөөл, һурагшад ажалдамни туһалнал гээшэт,—гэжэ хөөрөө һэн.

7-дохи, 8-дахи классай һурагшад колхозой фермэнүүдые шефтээ абанхай. Үдэр бүри зургаан һурагшад 2 час тухай мал дээрэ ошожо хүдэлдэг, малшадай дунда газетэ, журналнуудые уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые тэдэнтэй үнгэргэдэг.

Түрэл колхозойнгоо ажахын һалбаринуудта туһалха зуураа, һургуулярхин хоёр һарын туршада 15 тонно металлолом суглуулаа юм.

С. Балдуев,
С. Банзаранцаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Роза Базаровна Батуева уран һайханайнгаа булгэмэй дунда. 2. Наташа Аюрова Галя Гемнинова хоёр түрүү арга тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Һайнаар, шүргөөр бариха

Гусиноозерскын уурхайшадай хотодо болон Гусиное озеро, Наушкын болон Сүхын хүдэлмэришэдэй тосхонуудта мүнөө үедэ бүхы дээрээ 13 һургуули, тэрэ тоодо дунда 3, найман жэлэй 4, эхин 4 болон хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын хоёр һургуулинууд тоологдоно. Эндэ 5600 гаран үхибүүд һуралсажа байдаг юм.

Гэхэ зуура, һуралсалай жэлэй дүн гаргаха болон бүхы багшанарай ажал хүдэлмэриие сэгнэжэ үзэхэ саг улам ойротобо. Тиихэдээ нэн түрүүн һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар бэлэдхэхэ тухай бодомжолхоор болобо. Юуб гэхэдэ, энээнһээ һуралсал болон хүмүүжүүлгын али бүхы хүдэлмэри нилээд ехээр дулдыдадаг байна бшуу.

Дурсагдаһан ажал хэрэг эхилхэ тушаа һургуулинуудай дирекци болон багшанар, городской болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд, нютагай Соведүүдэй депутадууд, арадай гэгээрэлэй таһагууд шууд яаралтай хэмжээнүүдые абаха болоно. Эндэ һурагшадай түрэлхидшье эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Гэбэшье Гусиноозерск хотодо байгша оной январь һара соо 920 хүнэй һууритай һургуулиин байшан гэр ехэ дутагдалнуудтайгаар ашаглалгада тушааһан байха юм. Һургуули шадарай участок, теплицэ, трансформаторай будка, хорой гэхэ мэтэ гүйсэд баригдангүй орхигдошонхой. Гадна бүхы классуудай таһалганууд соо элдэб туршалгануудые үнгэргэхэдэ шухала хэрэгтэй розеткэнүүд табигдангүй байшоо.

Үдэшын дунда һургуулиин дэргэдэхи хамтын байрада ууралаар дулаасуулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдоогүй. Мүн Сүхын найман жэлэй һургуулиин мастерскойн барилга дутуугаар орхигдонхой.

Мүнөө иигээд абаһаар хэхэ ажал угаа ехэ. Һургуулиин байрануудые заһабарилхын тула барилгын материал болон бусад шухала хэрэгсэлнүүд дутамаг. Жэшээнь, 1800 килограмм олифа хэрэгтэй. Гэбэшье Гэгээрэлэй министерство оройдоол 100 килограмм хараалһан байна.

Бүхы һургуулинууд түлеэгээр болон шулуун нүүрһээр түлигдэнэ. Теэд һуралсалай жэл соо аяар 2130 кубометр түлеэн хэрэгтэй байбашье мүнөө хүрэтэр гүйсэд бэлдэгдээгүй, зөөгдөөгүй. Энэ талаар илангаяа Наушкын болон Сүхын дунда, найман жэлэй һургуулинууд ехэ гээгдэлдэ оронхой. Городой һургуулинууд мебелеэр мууса хангагданхай, Сүхын болон Наушкын һургуулинуудай парта, шкаф, стол гэхэ мэтэ хуушаржа мууданхай.

Орюнай болон Загастайн модоной участогуудта ажаһуудаг үхибүүд һургуулидаа бүхэли жэл соогоо автобусоор ябажа ехэ сагаа гээһэн, бэрхэшээл хохидолдо ороһон байха юм. Гусиное озеро станциин дэргэдэхи түмэр замай дунда һургуулиин зарим үхибүүд аяар Тарбагатайһаа машинаар, ябагааршье ябаха баатай болоо һэн. Иимэ байдал хаража байбашье, Гусиноозерскын модоной комбинадай (директорынь нүхэр Афанасьев), Сэлэнгын ЛЗУ-гай (директорынь нүхэр Юринский) хүтэлбэрилэгшэд ямаршье хэмжээ абаагүй. Һуралсалай жэлэй эхилтэр Гусиное озеро болон Бараты тосхонуудта үхибүүдэй хамтын байранууд баригдаха ёһотой гэжэ дурсагдаһан 'эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ һануулмаар байна.

Наушка тосхондо ажаһуугшадай тоо жэлһээ жэлдэ улам олошорно. Тиибэшье эндэ шэнэ һургуулинууд баригданагүй. 1964—1965 оной һуралсалай жэлнүүдтэ 960 хүнэй һууритай һургуулиин гэр баригдажа эхилхэ ёһотой аад, мүнөө хүрэтэр бэлэдхэлэй мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй. Гадна һургуулиин байрануудые заһабарилгада 19 мянган түхэриг һомологдонхой. Тэрэниие шадамар гүйсэдөөр гаргашалха шухала болоно.

Тэрэшэлэн һуралсалай шэнэ жэлдэ 26 багшанар, тэрэ тоодо хэлэ бэшэг зааха 2 хүн, 5 математигууд, түүхын 1 багша, англи хэлэнэй, зурагай, дуунай болон физкультурын, эхин классуудай багшанар хэрэгтэй болохо байна.

Энэ бүгэдэ тухай арадай гэгээрэлэй таһаг болон Гэгээрэлэй министерство эртээнһээ бодомжолон, яаралтай хэмжээнүүдые абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

В. Бадашкеев,
Д. Жамбалов.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АГУУЕХЭ ИЛАЛТА

СОФИ. Болгар арад илалтын үдэрые баяр баясхалантайгаар угтаба.

Гитлерэй фашизмые үй бута сохижо, илалтын тугые Берлин дээрэ намилзуулһан совет зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эрэлхэг баатаршалгые харуулһан лекци болон хөөрэлдөөнүүд, кинофильмүүд, заводууд, фабриканuудта, барилганuудта, кооперативна ажахынуудта, бүхы орон дотор эмхидхэгдэнэ.

Бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн майн 9-ниие эгээл үнэтэй һайндэр гэжэ тэмдэглэдэг гээд «Отечествен фронт» газетэ тэмдэглэнэ. Энэ үдэр хадаа эрхэ сүлөөгэй, хүн түрэлтэнэй эгээл харата муухай дайсан — фашизмые илаһан үдэр шуу. Энэ үдэр нэн түрүүн агууехэ Советскэ Союзда, алдарта Армида соло дуудана, эдээндэ хизааргүй дуратай байһанаа үнэн зүрхэнһөө мэдүүлнэд.

РУМЫН АЖАЛШАДАЙ ҺАЙНДЭР

БУХАРЕСТ. Румыниин ажалшад оронойнгоо бэеэ даанхай байдалтай болоһоор 86-дахи жэлэй ойе, мүн энээнтэй хамта гитлеровскэ Германиие илаһан үдэрые майн 9-дэ тэмдэглэбэ.

Орон дотор лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд, уран зохёолой үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Румыниин Арадай Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генералнууд, офицернүүд, эрдэмтэд, түүхэшэд предприятинуудай ажалшадай үмэнэ үгэ хэлэнэ.

Майн 9-дэ газетэнүүд энэ үдэртэ зорюулһан тусгаар статьянуудые толилоо.

ПОРП-дэ ХҮНҮҮД НЭМЭЖЭ ОРОНО

ВАРШАВА. Байгша оной мартын эсэстэ Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин гэшүүд ба кандидадууд 1 миллион 423 мянга 763 хүн болоод байба гээд ПОРП-гэй ЦК-гай эмхидхэлэй гаһаг мэдээсэбэ. Энэ оной нэгэдэхи квартал соо партиин гэшүүндэ кандидадаар 35,5 мянган хүн абтаа.

КНДР-эй АРАДАЙ ВЕРХОВНО СУГЛААНАЙ СЕССИ

ПХЕНЬЯН. КНДР-эй арадай верховно суглаанай хоёрдохи сесси нээгдэбэ.

Сессиин зүбшэхэ зүйлдэ хоёр асуудал табигданхай: 1962 ондо КНДР-эй гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ, 1963 оной бюджедэй проект; сессинүүдэй хоорондо абтаһан КНДР-эй арадай верховно суглаанай президиумэй указуудые баталалга.

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ МИНИСТРНҮҮД ЗҮБЛЭНЭ

БУДАПЕШТ. Социалис оронуудай хэлхеэ холбооной министрнүүдэй зүблөөн Венгриин ниислэлдэ хүдэлмэреэ эхилбэ. Холо газарта хэлхеэ холбоо байгуулха ба телевидениие хүгжөөхэ, замбуулинай ниидэлгэнүүд тухай мэдээсэлнүүдые тарааха, радио ба телевизионно программануудые андалдаха, хэлхеэ холбооной хэрэгые оньһожоруулха ба автомадаар зэбсэгжүүлхэ, эрдэм техникын хани харилсаан болон бусад олон асуудалнуудые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм.

11 делегаци зүблөөндэ хабаадана. СССР-эй хэлхеэ холбооной министр Н. Д. Псурцев совет делегациие толгойлно.

ДРВ-гэй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨЛГЭ

ХАНОЙ. ДРВ-гэй промышленна продукциин хэмжээн энэ жэлдэ сэнгээрээ 2 миллиард 377 миллион донг болохо юм. 442 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 3,5 миллион тонно шулуу нүүрһэн, 598 мянган тонно цемент, 900 мянган тонно апатит, 101 миллион метр бүд орон дотор абтаха юм. 1963 ондо 6 миллион 100 мянган тонно хүдөө ажахын продукт (сэбэрлэгдээгүй рис болгожо тоолоходо), сарнуудай, буйволнуудай тоо 2 миллион 360 мянган толгой, гахайн тоо — 4 миллион 360 мянган толгой болоно.

Капитальна барилгада 723 миллион донг һомологдохо, тэрэнэй 46 процентнь промышленностьда, 22,3 процентнь хүдөө ажахыда зорюулагдаха юм.

ДРВ-гэй национальна суглаанай сесси дээрэ баталагдаһан 1963 оной республикын арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб дотор эдэ тоонууд харуулагдана.

СОВЕТСКЭ СОЮЗ ТУЙЛАҺАН АМЖАЛТААРАА ЧЕХОСЛОВАКИИН ХҮГЖЭЛТЭДЭ ТУҺАЛНА

Нүхэд А. Новотный, В. Широкий СССР-эй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад нүхэд Н. С. Хрущев ба Л. И. Брежневтэ бэшэг эльгээбэ. Энээн соогоо эдэнэр Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 18 жэлэй ойтой дашарамдуулан, аха дүүтэй амар мэндые хүргэһэн байна.

Совет арад хадаа туйлаһан амжалтаараа Чехословакиин урагшаа дабшахада туһална, социалис бусад оронуудтал адли туһаламжа үзүүлнэ. Чехословакида социализм хэтэ мүнхэдөө илан мандаа. Чехословакиин коммунис парти марксизм-ленинизмын хэтэ мүнхын сурталые хүтэлбэри болгоһоной, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй манлай болохо КПСС-эй баян дүй дүршэл хэрэглэһэнэй ашаар иимэ амжалтануудые туйлаа бшуу.

Советскэ Союзтай хани харилсаатайгаар эбэй ёһоор зэргэ оршохо ленинскэ хараа шугамые саашадаашье баримталхабди, арадуудай хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха хэмжээнүүдые абахабди.

(ТАСС).

ҮХЭРЫЕ ЭБЭРГҮЙ БОЛГОХОДО ҺАЙН

Мэргэжэлтэ хөөрэнэ

Мал ажалаар түрүүлжэ ябаһан ажахынуудай олон жэлдэ хэһэн туршалга юу харуулнаб гэхэдэ, эбэр ургаагүй мал барихада ашагтай туһатай байһаниие эли тодоор гэршэлээ. Эбэргүй үхэр һайнаар бэлшээгдэдэг, һү ехээр үгэдэг, байра соо олооро багтадаг, бэе бэеэ мүргэлсэжэ гэмтээдэггүй. Мухар үхэр эбэр-

тэй үхэртэ орходоо нэгэ хахад дахин бага байра хэрэглэнэ. Жэшээнь, 100 үхэрэй байха байрада 150 толгой багтаагдана. Эбэртэй малые байра соо уянгүйгөөр олоор байлгажа болохогүй. Мүргүүлжэ гэмтэһэн мал үүсэлхэдэ, мяханиинь гэмтэһэн байдаг.

Мал мүргүүлхэдээ гансахан арһа, мяхаяа шархатаадаг бэшэ, мүн һүнэйнгөө булшархай гэмтээлгэдэг. Дэлэнгынь эбэрээд, шархатаад, хүйтэ абаад байхадаа, үнеэд эли бодо һүгүй болошодог. Мүргүүлжэ гэмтэһэн мал аргалуулагдаашье һаа, һү багатай, мяха муутай болоժо магад гээшэ. Шэмэрүүн хүйтэн үбэл мал эбэрһээ боложо ехээр даарадаг. Харин эбэрээ абхуулһан үхэр даарадаггүй, шэрхи байдаг. Гэбэшье, энэ хэмжээ ябуулгын гол шухала зүйлынь юуб гэхэдэ, эбэргүй мал эбэртэй малда орходоо түргэн томо боложо, шэгнүүрээ ехээр нэмээнэ. Профессор И. Я. Тихониной абаһан мэдээнэй ёһоор, 400 килограмм хүрэтэр амидын шэгнүүртэй залуу эрэ мал эбэр ургаһан сасуутанһаа 6 һараар түрүүлжэ ехэ болоо. Тиимэһээ эбэрээ ургаһан энэ малай түлжэлгэ 6 һараар хойшо татагдана.

Эбэрэй ургалга малай бэедэ тэжээл үгэдэг горитойхон хэмжээнэй зүйл, хамагай түрүүндэ тон үнэтэ тэжээл болоошо белок ехээр татажа абана. Эдэ тэжээлые мяхажалгада хэрэглээ һаа, һураггүй ашатай байха һэн.

Республикымнай зарим совхоз, колхозууд малые эбэргүй болгохо хүдэлмэри хэдэн жэлэй туршада ябуулна. Жэшээнь, энэ хүдэлмэри Ивалгын совхоздо, Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахыда, мүн бусадта эрхилэгдэнэ.

1962 ондо республика дотор 8500 толгой малда операци хэгдэһэн байна. Тэрэ яһала һайн үрэ үгөө. Тугал тон түргэн томо болоно. Бидэнэрэй хүтэлбэреэр Шэтын, Амарай областьнуудта, Яхадай АССР-тэ тугалда эбэр ургуулхагүй хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэнхэй.

Эбэргүй үхэр үсхэхэдэ, малай харууһа һайжаруулха, залуу мал түргэн түлжүүлхэ, мяха ехээр абаха талаар ажахыда айхабтар ехэ ашагтай туһатай. Энэ хэмжээ ябуулга фермэ бүхэндэ нэбтэрүүлхэ шухала. Тиихэдээ малай ямар шэглэлтэйгээр үсхэбэрилэгдэдэгые илгангүй, эбэрыень ургуулангүй түлжүүлхэ шухала. Энэ хүдэлмэри фермэ дээрэ ямаршье бэрхэшээлгүй хүнгэхэноор дүүргэгдэжэ болохо. Тиихэдээ ту-

галай эбэрээ ургажа эхилээдүйдэ зогсоохо хэмжээ уридшалан абаха хэрэгтэй. Тугалай гараһан түрүүшын һарада (20—30 хоноод байхада), эбэрэйнь ургажа эхилһэн газарые хайшаар гү, али скальпеляар отолжо, үлэһэн һууриинь халааһан түмэрөөр гү, али химическэ зүйлөөр галдажа, саашадаа ургаха ябадалыень уридшалан зогсоохо байна. Эбэрэйнь узуур галдахадаа, монсогор үзүүртэй ямаршье түмэр хэрэглэхэдэ болохо. Түмэрэй үзүүр халаахадаа, пеэшэнэй халуун сог соо гү, али примусэй гү, гагнуури хэдэг лаампын дүлэндэ халааха. Эбэрэй һуури галдалгада юрын гү, али электро-гагнуури хэдэг түхеэрэлгэ хэрэглэхэдэ таарамжатай байдаг.

Эбэрэй ургалгые зогсоохын тула химическэ зүйл хэрэглэхэдэ ехэ һайн. Тэдэнһээ гашуун хоротой щелочь (едкий натри) хэрэглэхые дурадхагдана. Энэ зүйл бүхы ветеринарна эмхи зургаануудта, ажахынуудта байдаг гээшэ. Едкий натригаар бэлдэгдэһэн зүйл резинэ хоолой соо хэгдэжэ, малай эбэр худар гоожуулагдадаг.

Едкий натриин 2 хуби хуурай порошогто 1 хуби уһа нэмэжэ үдхэрүүлээд, модондо оройһон хүбэнгөөр эбэрэйнь узуур худар түрхихэ. **(1-дэхи зураг).** Эбэрэй узуурһаа бултайжа эхилээдүйдэнь, тэрэнэй шарабтар хүрин хальһанда химическэ тиимэ зүйл түрхидэг байна. Түрхилгэнь 1—1,5 минута соо үргэлжэлүүлэгдэхэ. Щелочь тугалай эбэртэ түрхихэдөө, тугалай арһанда, нюдэндэ дуһаажа, хүхүүлхэдээ үнеэнэй дэ-

лэндэ хүргэжэ, ондоо тугалда долёолгожо яашье болохогүй. Тугалай эбэртэ түрхидэг тэрэ зүйлэй ондоо юумэндэ хоро болохогүйн тулада тон нарин нягтаар хандаха хэрэгтэй.

Эбэрээ ургашаһан малаа яаха болоно гээшэбибди? Тиимэ үхэрэй эбэрые оройдонь абаха гү, али үзүүргүй богони болотор тайраха болонобди. Ургаһан эбэрые богони болгоходоо, эбэр доторхи яһанай хурса үзүүрые оруулалсан тайраха хэрэгтэй **(2-дохи зураг).** Долоо наһа хүрэтэрхи залуу малай тайрагдаһан эбэрэй утань 2-3 сантиметрһээ дээшэ бэшэ байха. Хүгшэн мал болохо бүринь эбэрыень бүри уташаг болгожо тайраха. 8—10 наһатай үхэрэй эбэр 5 сантиметр утатайгаар тайрагдаха зэргэтэй. 11—12 наһатай малайхи—6 сантиметр, 14—15 наһатай малайхи 8 сантиметр утатайгаар тайрагдаха болоно.

Үхэрэй эбэрые оройдонь тайраа һаа дээрэ байгаа. Тиихэдээ малай эбэрэй (яһа, мяха, нервын) үбшэниие болюулха арга хээд, тайраха. 1—1,5 сантиметр утатай үлэһэн узууртань жапсульна парафинова гү, али дабирхай түрхиһэн уягаар уяха. Яһанда байдаг үүлтэртэ бухын эбэрэй утые 3—5 сантиметрээр үлөөхэдэ болохо. Иимэ операци ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдөөр гү, али лечебницидэ хэгдэхэ ёһотой.

Нёдондо намар Омско областиин Осокинско совхоздо шэнэ арга хэрэглэжэ, эбэргүй болгогдоһон һаалиин гүүртын мал хараа һэм. Энэ хүдэлмэри һаалишад өөһэдөө хэһэн байгаа. Тиимэ арга яажа хэгдэнэб гэхэдэ, үхэрэй эбэрэй узуурта шангаар бажууһан резинэ сахариг углагдана. Тэрэ сахираг эбэрэй узуурай арһа шангаар хабшажа, мэдэрэлгүй болгон хосоргодог юм. 25-һаа 40 хоног хүртэрхи үе соо ябаһан эбэр сахаригтайгаа хамта унашадаг. Иигэжэ унаһан эбэрһээ шуһан гарадаггүй. Гээшье һаа, сахаригта бажуулгаад ябаһан үхэрэй эбэр үбшэнтэй байдаг. Тэрээнһээ боложо үхэр эдисэ муутай болодог, һүеэ татадаг байна. Зарим ушарта һүниинь 10—15 процентээр доошолдог юм. Үбшэниинь болюулхын, ашаг шэмэ доошолуулхагүйн тулада эбэрэйнь нервые спирт холиһон новакаинаар аргалха шухала (3 процент новакаин 33 процент спирттэй худхажа, 5—10 миллиграмм тухай дом нервэдэнь тариха). Иимэ тарилга эбэртэ сахариг углахатайгаа зэргэ нэгэ дахин хэхэ.

Эбэр гараха узуурыень тугалай нялха байхадань галдажархихада зохид юм. Тиимэ операци хэхэдэ, тугалай үбшэлһэн нэгэшье ушар дайралдаагүй. Тугалые эбэргүй болгохо, үхэрэй эбэр тайраха хүдэлмэриие жэлэй ямаршье сагта хэхэдэ хамаагүй, тэрээндэ мүнгэ зөөри ехэ гаргашалагдахагүй.

Зүгөөр эбэр гараха газарыень муугаар хүмдэжэ, һайнаар галдаагүй һаа, биратай аша үрэ гарангүй байжа магад. Тиимэһээ энэ хүдэлмэриие һайнаар хэхэ гэжэ оролдохо шухала.

Үхэрнүүдые эбэргүй болгохо гэһэн энэ шухала хэмжээе малай фермэ бүхэндэ бэелүүлхэ саг ерээ. Тиигэбэл, мал ажалаа болбосон түхэлтэйгөөр эрхилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арга олдохо байна бшуу.

А. Косых,
Буряадай хүдөө ажахын институдай хирургын кафедрые даагша.

Тахяа бүриһөө—120

Христинья Григорьевна Сазонова наһажаал болобошье, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тахяашанаар хүдэлжэ, жэл бүри муу бэшэ амжалта туйлана. Жэшээнь, нёдондо тахяа бүриһөө 111 үндэгэ абажа, гүрэндөө 140 гара мянган үндэгэ тушааһан байна.

Туйлаһан амжалтаараа Христинья Григорьевна һанаагаа амарангүй, энэ жэлдэ тахяа бүриһөө 120 үндэгэ абахаб гээд, тэрэнээ бодото дээ-рэнь бэелүүл... лэй эхинһээ х... зонова гүрэнд... дэгэ тушаагаа...

Нүхэр Сазо... анхаралтайгаар... хяануудаа һай... һэнэй ашаар н... туйлана. Мүн... Григорьевна ... оройһо тарянай... лүүлхэһээ гадна... тэжээл элбэгээр...

С...

ЕХЭТЭ ҺОНИР...

Һаяхан Улаан-Үдын политическэ гэгээрэлэй байшан соо һургуулиин үхибүүд, наһатайшье хүнүүд ехэ олон сугларба. Эдэнэр городой 3-дахи дунда һургуулиин багшанарай болон һурагшадай өөһэдынь эмхидхэһэн уран һайханай концерт харахаяа ерэһэн байгаа. Гэгээрэлэй байшангай үргэн ехэ залай һууринуудай булта эзэлээтэй байһан дээрэһээ хажуу талаарнь хүнүүд һандали, стулнуудые табяад һуунад.

Хонгёо һайхан хоолойтой залуухан басаган — арбадахи классай һурагша Дуся Неудачина сценэ дээрэ гаража, концертын эхилһые соносхобо. Концертын эхиндэ багша Вера Фролова манай Буряад орон тухай поэт Семен Дунаевай бэшэһэн шүлэгые гоёор уншаа.

Удаань бүлэг багшанар хүшэгын саанаһаа гаража, жэрылдэн зогсоод, Шуман, Глинкын зохёолнуудһаа абтаһан уянгата дуунуудые ёһотойл артистнууд мэтээр ханхинаса татанад. Зал соохи һурагшад: «Тэрэ минии багша дуулажа байна», «Тэрэ Валентина Александровна байна» гэлдэн, ехэ хүхюутэй болоно.

Тус концертые уран һайханайнь талаар О. И. Дорофеев хүтэлбэрилжэ, багша Серышева хүгжэмдэһэн байна. Тэрэнэй һүүлээр багшанар Буряадай түрүүшүүл тухай дуугаа баһал гоёор дуулаба (хүгжэмынь хоорой хүтэлбэрилэгшэ багша Фролов зохёонхой).

Хожомынь долоодохи классай, һурагшад Похосоева, Алексеева гэгшэд хоёр хөөрхэн буряад басагадай маягта... эрэн... затуула... саһа... хатар... на ... баадаг... ород, н... ван, не... дуудай... цануу... наадаа.

Арба... сай «Ородо... хатарх... нэ баг... Ехэл ... нууд ... гэлдэх... хажуу... дана. З... шад үе... лэ: «Е... һайн!», ... хин!» ... тэйгээр... данад.

Хоёр... тэйхэн ... һарл... үргэлж... концер... шадые ... суулба.

Амархадашье аятай

Республикын хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэнхидээ колхоз, совхозуудаар ябадаг байнабди. Тиимэһээ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Искра» колхозой Хүйтэн тосхондохи гостиницада олон дахин хоногдоһон байна. Эндэ хододоо аятай, таһалганууд соонь сэбэр, һаруул. Амарагшадай захилаар... эзэн эхэнэр эдэ... дэг.

Бидэ гостиниц... нэр, нүхэр Куш... сандра Петровн... уялгануудта анх... гээр хандадаг... баярые хүргэнэ...

Чемпионууд тодор...

Улаан-Үдын транспортын «Локомотив» бүлгэмэй стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр мүрысөөн хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр эхэнэрнүүд, эрэшүүл 100 метрэй зайда урилдаа. Энэ зайда урилдаһан эхэнэрнүүдэй дундаһаа «Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Л. Тризна шалгараа. Тэрэ тус зайе 13,4 секунда соо гаталһан байна. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые багшанарай институдай студентка Д. Ли-чион Сан, «Ажалай резервын» Л. Галицкая гэгшэд эзэлээ. Эрэшүүлэй дундаһаа республикын чемпион Роберт Дондубон (технологическа институт) шалгараа. Тэрэ 100 метрэй зайе 11,3 секунда соо гараһан байна. Багшанарай... хын институду... лэгшэд В. Шмел... марев гэгшэд ... гээгдэжэ, 2-дохи... эзэлээ. Эдэнэй ... нүүд 400 метрэй... даа. Үетэн сооһо... институдай түл... вельева эрхимл... «Спартак» бүлг... лөөлэгшэд На... тонова гэгшэд ... ринуудые эз... Эрэшүүл сооһоо ... институдай Авер... гай» Кондаков г... лээ.

Хурдан гүйд... хагшад 200 ... да урилдажа, с... ларагшадые һон...

Англиин ба Америкын тагнуулай аген[т], эрхэтэн О. В. Пеньковский, Великобритан[иин] тагнуулшан-холбоо байгуулагша Г. Винн[эй] хэрэгээр сүүд болоһоор

СССР-эй Верховно сүүдэй сэрэгэй кол[легиин] майн 9-нэй заседани

Англиин ба Америкын тагнуулай агент, СССР-эй эрхэтэн О. В. Пеньковский, Великобританиин албатан тагнуулшан-холбоо байгуулагша Гревилл Винн гэгшэдэй уголовно хэрэгээр СССР-эй Верховно сүүдэй заседаниин зал соо Москвада, майн 9-дэ сүүд үргэлжэлһөөр.

Гэршэнэр А. П. Долгих ба В. В. Петрочен... сүүд мүрдэбэ. ... байгшадай хари... дамжуулдаг мэд... хай экспертнүүд ...

Майн 10-да үгл... та сүүдэй нэмэл... лохо.

Редактор Ц. О...

Дэлхэйн саанаһаа

Ажалай дэбжэлтээр харюусана

ГАВАНА, майн 9. (ТАСС). Өөрынгөө вождиин СССР-тэ айлшалан ерэһэн ушарта Кубын ажалшад ехэ анхарал табина. Фидель Кастрын герой-город Волгоград хүрэһэн тухай мэдээсэлнүүдые, фото-зурагуудые нютагай газетэнүүд хэблэнэ.

Социализм, коммунизмын дайсадые зохёон байгуулхы ажалаар бута сохихо ёһотой гээд Фидель зүб хэлэнэ гэжэ Гаваны хүн зон мэдүүлнэ.

Өөрынгөө вождиин уряада Кубын хүн зон бодото ажал хэрэгээрээ харюусана. Эдэ үдэрнүүдтэ 2 мянга гараң ажалшад һайн дуранһаа саахарай тростник хуряалсахаяа гараба. Металлистнууд, текстильщигүүд, тамхи тарижа ургуулагшад урдынхиһаа улам ехэ продукци гаргажа байна. Докернууд тон богонихон болзор соо суднануудта ашаа ашана. Гуантанамо портын хүдэлмэришэд 8 мянган мэшээг саахарые нэгэ суднада 8 час хүрэхэгүй саг соо ашаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ Кубын ажалшад ажалайнгаа эдэбхи үүсхэл үдэр бүхэндэ дээшэлүүлнэ.

Алдарта ойгоо тэмдэглэбэ

ПРАГА, майн 9. (ТАСС). Чехословакиин городуудай, хүдөөгэй һууринуудай үйлсэ гудамжанууд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Оронойнгоо фашис эзэмдэгшэдһээ сүлөөлэгдэһөөр 18 жэл гүйсэһэнэй алдарта ойе Чехословакиин арад зон үргэнөөр тэмдэглэбэ. Бүхы республика дотор хаа хаанагүй баярай суглаанууд, һайндэрлэлгэ, элдэб наадан, һорёон үнгэргэгдэжэ байнхай.

Гоё һайхан Прага городто Улаан тугууд, элдэб сэсэг набша дүүрэшэнхэй. 1945 оной майн 9-дэ, 18 жэлэй саада тээ, эндэ восстани хэһэн хүн зондо туһалхаяа совет танкистнууд Берлинһээ зорижо ерэһэн түүхэтэй. Гитлеровецүүд энэ городыень дууһан үгы хэхэ түсэбтэй байһан юм. Харин совет танкистнууд энэ харата муухай һанаашалгыень буруутуулжа, Чехословакиин газар нютагууд сүлөөлэгдөө һэн.

Мүнөөдэр Летенскэ талмай дээрэ сэрэгэй ехэ парад болобо.

Һайндэрэйхеэр хубсалһан хүхюутэй зугаатай хүн зон тэндэ олооро суглараа. КПЧ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь. ЧССР-эй президент Антонин Новотный түрүүтэй коммунис партиин, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй трибуна дээрэ гарахадань, тэндэ байһан хүн зон хани халуунаар амаршалба.

КПГ-гэй ЦК-гай мэдүүлгэ

БЕРЛИН, майн 9. (ТАСС). КПГ-гэй ЦК-гай мэдүүлгые «Нейес дейчланд» газетэ мүнөөдэр толилоо. Баруун Германиин металлистнуудай шанга тэмсэл хэһэнһээ уламжалан, тэндэхи эзэд баяшуул хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэбди гээд соносхохо баатай болобо. Иигэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь зааганхай.

Совет сэрэгшэдтэ хүшөө бодхоогдобо

ПРАГА, майн 9. (ТАСС). Чехословакиие сүлөөлэлсэһэн совет сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан хүшөөнүүд олон юм. Брнодо дүтэхэнэ оршодог Куржим городые совет, румын сэрэгшэд сүлөөлһэн байгаа. Энээндэ зорюулагдаһан хүшөө нээхэ ехэ митинг Куржим городто болобо. Чехословакида байдаг советскэ, румынска посольствонуудай түлөөлэгшэд тэндэ хабаадаһан байна.

Буу зэбсэг хуряаха тэмсэлэй һара эхилээ

БУДАПЕШТ, майн 9. (ТАСС). Венгриин ажалшад фашис Германиие илаһан үдэрые мүнөөдэр үргэнөөр һайндэрлэбэ. Буу зэбсэг хуряаха тэмсэлэй һара энэ үдэртэй тудалдаһан байха юм. Бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха, уласхоорондын байдал һуларуулха, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые усадхаха тэмсэлдэ бодоһон Венгриин хүн зон бүхы городуудта, хүдөө нютагуудта митинг үнгэргэнэ.

Эб найрамдалай Венгриин Советэй хандалгые мүнөөдэр газетэнүүд толилоо.

Мүнөөнэй үе сагта амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ушартай болоно. Үгы гэбэл, туйлай ехэ хохидолтой атомна дайн эхилхэ байна бшуу. Дэлхэйн бүхы оронуудай арадууд энээниие мэдэнэ. Арсалдаата асуудалнуудые буугай хүсөөр шиидхэжэ болохогүй. Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха гээшэ бүхы арадуудай хүсэл зорилгонуудтай тааралдаха эгээл сэсэн политика мүн гээд тэрэ хандалга соонь тэмдэглэгдэнэ.

Аюулгүйн Советдэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 9. ТАСС-ай корреспондент Л. Пономарев мэдээсэнэ:

Гаитиин правительствын гуйлтаар Аюулгүйн Советэй заседани үсэгэлдэр зарлагдажа. Гаити Доминиканска Республика хоёрой хоорондо тохёолдоһон аюултай байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Гаитиин негритянска республикые үгы болгохо хүсэлтэй баруун гүрэнүүдэй бүлэглэлнүүдэй мэдэлдэ Доминиканска Республика оронхой гээд Гаитиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Шальмер тэндэ мэдүүлээ.

Мүнөө үедэ доминиканска зэбсэгтэ хүсэнүүд Гаитиин ниислэлһээ 30 миль газарта суглуулагдажа байна гэжэ Шальмер хэлэбэ. Иимэ мэдээсэл «Нью-Йорк таймс» газетэ толилһон байгаа. Доминиканска Республикын президент Гаитида эсэргүү дайн байлдаа эхилхэ зорилготой байһанаа нюунагүй гээд Шальмер үргэлжэлүүлбэ.

Доминиканска Республикын түлөөлэгшэ Куарос Веласкес гэгшэ Гаитин правительствын дурдаһан баримтануудые буруушаагаад, тэдэнэр эзэрхэг түримхэй ааша гаргаа гэжэ мэдүүлһэн байна. Президент Дювалье гэгшын солдадууд Гаитида байдаг доминиканска посольствые үнэндөө эзэлэнхэй гээд Куарос Веласкес үргэлжэлүүлбэ.

Энэ асуудалые Америкын гүрэнүүдэй организациин зүбшэн хэлсэхые дамжуулха байгаа гэжэ Доминиканска Республикын түлөөлэгшэ дурадхаа.

Аюулгүйн Советэй заседани дүүрэжэ, энэ асуудалые майн 9-дэ баһа зүбшэн хэлсэхэ шиидхэбэри абаа.

Кеннедиин пресс-конференци

ВАШИНГТОН майн 9. ТАСС-ай корреспондент М. Сагателян мэдээсэнэ:

Оронoй урда штадуудта үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад зоргоороо аашалһан байна. Харин тиихэдэ США-гай правительство энээндэнь хамаарангүйгөөр удаан байгаа бшуу. США-гай президент Дж. Кеннеди үсэгэлдэр пресс-конференци хэжэ, Алабама штадта үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай аашанууд тухай мэдүүлгэ хээ.

Алабамада бэелүүлэгдэжэ байһан аашануудые болюулхын зорилгоор правительствын ямар тодорхой хэмжээ абаха байһан тухай президент хэлээгүй. Гэбэшье Бирмингемдэ бэелүүлэгдэһэн ааша «тон таарамжагүй» хэрэг болоно гээд Кеннеди үргэлжэлүүлбэ. США-гай хуули ёһонуудые сахихын түлөө бүхы зохихо хэмжээнүүд абтаха гэжэ президент найдуулба.

Президент Кеннеди уласхоорондын байдалтай холбоотой асуудалнуудта харюусаа. Мүнөө үедэ ядерна туршалгануудые болюулха хэлсээнүүдые баталхань бэрхэшээлтэй гэһэншүүгээр Кеннеди харюусаба.

Ядерна туршалгануудые болюулха хэлсээнэй баталагдаагүй һаань, ядерна туршалганууд саашадаа хэгдэхэ гү гээд асуудал табигдаа. Хэрбээ хэлсээнэй баталагдаагүй һаань, тиимэ туршалганууд хэгдэжэшье болохо гэжэ Кеннеди хэлэбэ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной майн 11.

Манай адрес, телеф[он]...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. ... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, ... —38-42, зам. редактора — 35-84, секре... отделов: сельскохозяйственного производства ... жизни—47-59, промышленного производства ... ни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: ... —24-74, советского строительства и быта—3... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74, 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.

Н00420.